

ZSIDÓ ÉLET

FELEKEZETI HETILAP

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, VIII. MÁTYÁS-TÉR 17. SZÁM
TELEFON: 363-6LSZERKESZTI:
KECSKEMÉTI VILMOSELŐFIZETÉSI ÁR
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ
FÉLÉVRE 10 PENGŐ

Ne így mentsek a zsidóságot!

Egzisztenciájában, az élethez való jogában megtámadva, újra kénytelen ellenségeinek rohamát állni a magyar zsidóság. A gyűlölet, vádaskodás mérge melyről azt hittük, hogy elmosták az elmuljt tizenhat esztendő tapasztalatai, ma újra neki támad. Ma megint konjunktúrája van annak a hazafiságnak, mely zsidó egzisztenciák elpusztításával szeretné a magyar nép jólétét növelni. Mióta külföldi változások nyomán újból hatóerővé vált a harcos antiszemitizmus, a magyar zsidóságnak is el kellett készülnie a gyűlölet támadásaira. Ma gyakran találkozunk azzal az érveléssel, hogy nem is „gyűlölködésről”, hanem a magyar szociális kérdés kényszerű megoldásáról van szó, mikor a zsidóknak a gazdasági életből és általában mindenfajta tevékenységből való kikapcsolását követelik. Új „vezéregyenységek” tűnnek fel, akik a legkülönfélébb numerus clausus-eszmék hangoztatásával igyekeznek maguknak híveket szerezni. Hiszen az nem is a „gyűlölet” hanem az igazság követelése, — mondják, — hogy a zsidóság semmi téren meg ne haladja az arányszámot, melyet a népesség egészében elfoglal!

Micsoda igazságosság! Mintha lehetősége, vagy kívánatos volna az összes társadalmi funkciók újbóli elosztását megkísérelni, a nagybirtokosságtól és zászlós-uraságtól lefelé a házaló rongyszedőig és napszámosig és minden kategóriába öt százaléknyi zsidót besztani! Más módon nem lehet a „zsidókérdést” rendezni a numerus clausus követelte „igazságosság” szellemében. Mert ha a kereskedelmi és értelmiségi pályákról kiszorítják a statisztikailag „főösleges” zsidókat (és a cél nyilvánvalóan csak ez), annak eredménye nem arányosulás lesz, hanem egyszerűen a zsidó tömegek pusztulása. Az „igazságosság” igényére hivatkozzák ezzel a kérdéssel, hogy hát azután mi legyen az arányosítás nevében kenyértelemné

vált zsidókkal, nem törődnek s ezzel mutatják ki, hogy fő indítékuk mégis csak a gyűlölet.

Most ez a jelszó: „Ne vásároljatok zsidó kereskedőnél!” Egy-két esztendővel ezelőtt a közelünkben nagyon is divatos volt ez a jelszó. Korlátlan uralomra tett szert egy nagy és nálunk különösen tisztelt és becsült nép életében. S mi lett az eredmény? Boldogabb vagy virágzóbb ott azóta az élet, pezsgőbb a kereskedelem, elhelyezettebb az ifjúság, mint azelőtt, hogy a zsidók zavartalanul folytathatták mesterségüket? Nagyobb falat kenyér jut azóta a gazda-népnek, hogy a zsidók állítólag ily káros befolyását megszüntette? Vagy több vaj van azon a kenyéren?

Miben fejeződik ki az a haszon, melyt a zsidó befolyás megszüntetése hozott magával? Vajjon hol a kecsgető eredmény, mely igazolná azoknak a követeléseit, akik ma itt, az ország fővárosában, az ország törvényeivel ellentétes módon hívják fel híveiket, hogy „ne vásároljanak zsidónál?” Hogy a zsidóság nagyobb mértékben csoportosul a kereskedelemmel és iparral kapcsolatos, meg az értelmiségi pályákon, az történeti helyzetének következménye, de ez az elhelyezkedése nem összeesküvés az ország többi lakói ellen hanem egyenesen az a mód, ahogyan a zsidóság ennek az országnak gazdasági fejlesztésén életszínvonalának emelkedésén munkálkodni tudott. Húzzuk keresztül a zsidóság mindenfajta szereplését az ország újabb gazdaságtörténetében s meglátjuk; *eltarthatna-e ez a föld négyzetkilóméterenkint közel száz embert, ha egy előző korszak ki nem építi gazdasági apparátusát?* E megállapítás célja nem a zsidóság glorifikálása akar lenni. Akik zsidó, vagy nemzsidó részen közreműködtek ebben a fejlődésben, természetesen a maguk érdekében tették. De ami hasznukra vált egyeseknek az hasznára vált a

többinék, az egész növekvő, életszínvonalában emelkedő országnak is.

Vannak az antiszemita irány hívei közt olyanok, akik igyekeznek számolni ezekkel a tényekkel. Akik nem is bánják a „becsületes” zsidókat, akiknek családjai régen itt élnek az országban, hanem csak a „galíciai jött-meneteket”. Alig pár napja olvastuk egy nem is fajelméleti, hanem valláserkölcsi alapon álló napilapban véres cikket a „kazárok” ellen, mely rémregényszerű fantáziával rajzolta meg egy halálos veszedelem képét, mely a magyar népre leselkedik. A galíciai üzerek rejtelmesen beszívargó, minden emberi erkölcsből kivetkőzött, aljas és gonosz társadalmát rajzolta a cikkíró hiszterikus fantáziával, mely a mult század elején divatos füzetes regényeken nevelődött; célja pedig nyilván az volt, hogy felizzassa az olvasók képzeletét, harcba állítsa a „kazárok” ellen. Ez a másik fajta „igazságosság”: *nem üldöz minden zsidót, csak a valóban aljas kártevőket. De a hangulat, melyet az ily igazságtétel kelt, mégis csak a nem disztinyváló antiszemitizmus malmára hajtja a vizet.* S ha tettekre, vagy intézkedésekre vezet az ilyen fajta „jogosult” antiszemitizmus, *nem a bűnösök vallják kárát, akiknek üldözésére különben is elegendő a fennálló törvények,* (vagy ha nem volnának azok, szigorítani kellene őket) *a kárvallók most és mindenkor, 1919-ben és 1933-ban, a keservesen küszködő, dolgozó s értékeket gyarapító zsidók.* Mindenféle antiszemitizmus valamiféle gyűlöletes zsidó típus megbüntetésére, vagy kiirtására hív fel és végzetesen az igazán produktív és nyílt váddal nem illetett zsidó egzisztenciáját támadja meg, — az eredmény pedig az egész társadalom szegényedése, hisz produktív erőket nem lehet az összesség kára nélkül elpusztítani.

Ha pedig komolyan vizsgálni kezd-

jük: hol is vannak hát ama sötét galiciák, akiknek irtózatossá üzemel ellen nem elég az államhatalom s a tételes törvény, hát könnyen rájövünk, hogy csak egy olcsó, füzetes regény-fantázia születményei ők. A sibilók, a bünözők kis, aljas csoportja nem „árád” és nem „szivárog” be se Galiciából, se máshonnan s ha ilyenek vannak egyes siktatórokban, éppen úgy nem kell — és nem is lehet — ellenük másképpen küzdeni, mint az államhatalom jogos eszközeivel, mint ahogy a betörők alvilága ellen is jó a rendőrség és nincs szükség ellenük külön társadalmi mozgalmra — bármennyire irtózik is cselekedeteiktől az éperzész ember. *S különösen káros az izgatásnak ez a módja következményei miatt, melyek mindenképp legfőként igaz és becsületos embereket sujtanak.*

*

Lehet, hogy ezek az igazságok ma csak keveseknek találnak hitelt s a közéletben ismét korlátlan talaja nyílik a felelőtlen és kártékony izgatásnak. *A magyar zsidóságnak fel kell készülnie újabb megpróbáltatásokra.* De éppen e súlyos lehetőségek számbavétele kell, hogy komoly megfontolásokra indítsa a magyar zsidóságot. Ennek a zsidóságnak sohasem voltak komoly hatalmi eszközei — hogy egyesek gazdagsága menyire nem az, azt alig kell magyarázni — *ha eddig ellent tudott állni a rátörő ellenségeskedésnek, úgy csak belső, erkölcsi ellenállóképessége mentette meg a pusztulástól.* A legkomolyabb meggyőződéssel kell, hogy figyelmestessük a zsidóság minden rétegét: *csak az erkölcsi meggyőződés komolysága és méltósága tarthatja fenn az üldözött zsidóságot, más módunk nincs, hogy a támadások ellen védekezzünk. Ha kihal sorainkban a vallásos hit s az erkölcsi meggyőződés, akkor a zsidóság pusztulásra van ítélve.*

Ezt az igazságot ma még talán sok magyar zsidó tudja. De kevesebben tudják, hogy mi következik ebből az igazságból. Elsősorban az, hogy védekezésünk, igazunk hangoztatása csak a belső meggyőződés komolyságát, csak méltóságát önértet és benső biztonyságot áruljon el. *Ne keveredjenek bele a zsidóság nevében tett kijelentésekbe olyan hangok, melyek ártanak erkölcsi hitünknek. Hányaveti, túlzó megmondatlan és hetyke fejtegetések csak ártanak a zsidóság ügyének. Ne igyekezzenek egyesek folytonosan úgy*

menteni a zsidóságot, hogy közben csak magukra gondoljanak, a maguk zsidó közéleti szerepében igyekezzenek halhatatlannak és nélkülözhetetlennek lenni!

Olyan szituációkban, mint amilyen most a magyar zsidóságnak osztályrészt jutott, a fórumon szereplőknek nem tógájuk impozáns redőzetére, hanem szavaik belső méltóságára és mérsékletére kell ügyelniük. *Kiszámíthatatlan kárt okoznak a zsidóságnak, ha túlzott temperamentummal igaztalan, vagy a mostani helyzethez nem illő hangokat kevernek a védekezésbe.* Mi nem a gyáva meghunyászkodást hirdetjük, hanem az igazi bátorságot, mely tudja, hogy milyen erővel áll szemben. *Ne úgy mentsék a zsidóságot, hogy kihívják ellene a még elszántabb gyűlöletet. Ne azzal fitogtassanak vezéri hivatottságot, hogy olcsó demagógiával naponta ledöfik az antiszemitizmus sárkányát.* Kicsit több mérséklet és méltóság méltóbb lett volna a magyar zsidósághoz — és eredményesebb is. Vázzsonyi, Mezei Mór, Szabolcsi Miksa harca a tisztaeszlezi időkben nem kortesdemagógia volt.

*

Szinte halljuk a jól megfizetett elengetést; árusulás a zsidóság soraiban! Most, amikor élet-halálharcát vívja a magyar zsidóság, egy kis csoport meg akarja bontani belső egységét! Vigyázzunk, némissuk el őket — fő az egység!

Ismerjük ezt a hangot. Ismerjük még a „Zsidó Élet” megindulása idejéből, amikor ismert érdekelt hely kezdeményezésére a magyar zsidóság méltán respektált kitünősége, Sándor Pál, háromszori levélváltásunk során ugyan csak az egységre való hivatkozással igyekezett bennünket meggyőzni a kritika passzivitásának a szükségességéről. Ismerjük azt a vezéri elhivatottságot, amely abból akar magának konjunktúrát kovácsolni, hogy a zsidóság létét külső erők veszélyeztetik. *Ha igazán a zsidóság egysége, igazán belső ereje fekiudne a vezéri csoport szívén, nem pedig a maga hatalmi monopóliuma, már régen megvizsgálta volna: mit kellett volna tennie a zsidóság igazi érdekeinek szolgálatában? Nem a kritika elnémitása volna legfőbb dolga, hanem a kritika komoly mérlegelése. Nem korteszervezetekbe tömörítette volna az állatstalan zsidó ifjúságot, hanem munkát igyekezett volna szerezni a számára — legalább a numerus clausus iránya szerint. Nem pártirodákat és pártkartotékokat rendezne be a körzetekben, hanem hivatott lelki vezetők, a vallásoktatás terhéől is megszabadított rab-bik gondozása mellett, a bensőséges vallási misszió melegágyait. Nem szün-*

tetne meg fontos, egyre fontosabb kultúrális és szociális feladattal bíró közép-jóki iskolákat, hanem igyekezene újakat teremteni. Nem a rendelkezési és sajtó alapot dotálná fejedelmi gesz-tusokkal, hanem a vallásoktatás és hitgondozás alapjait. Nem a más hitközségek autonómiájának a megszüntetését látna legfőbb céljának, hanem az összes községek testvéri együttműködését.

Hovatozabb nincs a neolog zsidóság legnagyobb testületének más életnyilvánulása, mint amit hatalmi és adminisztratív megmondolások irányítanak. S ha már egyes vezető egyéniségei szót emelnek a zsidóság védekezésében, ezt sem a komoly és férfias megfontoltság hangján teszik. S ne oktassanak bennünket zsidó szolidaritásra. Tudjuk jól, mivel tartozunk a zsidóság belső egységének. Azok nem tudják, akik ma monopolizálni igyekeznek ezt az egységet a maguk kizárólagos irányító szerepének alabástyázására. Mi nem „támadunk hátba” senkit, aki komoly erkölcsi hittel és méltósággal harcol a fórumon a zsidóság igazáért.

De szeretnők már látni és hallani az igazi, hivatott vezetőket. Szeretnők hallani papjaink komoly szavát. Ne to-lakodjanak zsidó erkölcsi és vallási szempontból kétes igényű „vezéregyéniségek” igazi vezetőink és tanítóink, a papok elé. Nem a papok „politizálásáról” van szó. A magyar zsidóságnak nincsenek követelése. Csak igazat, emberi jogának elismertetését szeretné keresztülvinni. Végre szeretnők már az igazi szószólóinak nemes és tiszta hangját hallani a fórumon a sok túlekedő lárna után.

Bimbó fejlik föld porából

Irta: dr. Hernád Henrik

*Minden halál sorsa élet,
Merre új cél szeme réved.
Mig a halottat siratjátok,
Tulnan nyílik más ut rátok.*

*Létkavargás egység ténye:
Mindené a napok fénye.
Valahol a felhők felett
Tisztább térhez más léz vezet.*

*Sugarak közt járó szemcse
Rásokasul csillaglestre,
Tömörülve tömeg válik.
Alkot a fény — mind egy szálig.*

*Messzeségről visszajövünk,
Tűzet, sátorot itt is verünk,
Idő látjuk e lét sorából,
Időntuli bibliából:*

*A csont, — sírból — mind kildból,
Bimbó fejlik föld porából.*

A Zsidó Élet

**minden magyar zsidó lapja
Fizessen elő!**

A fúziók újabb veresége a budai hitközségi közgyűlésen

Alapi Béla és Szántó Jenő kisebbségben maradtak a községkerületi tag-választáson — A Kelenföld-lágymányosi körzet kívánságára elhatározták az alapszabályok módosítását — Az alapszabály-tervezetet új közgyűlés elé terjesztik

Kedden este tartotta döntő jelentőségű közgyűlését a budai hitközség képviselőtestülete, mely előreláthatólag kiindulópontja lesz az ősi hitközség új fejlődési periódusának. A közgyűlés összehívását két igen fontos tény tette szükségessé, a templomépítés megindulása következtében nagy jelentőségre jutott Kelenföld-lágymányosi körzetnek az a kívánsága, hogy az alapszabályok megfelelő módosítása útján jusson oly befolyásra a hitközség életében, melyre jelentőségénél fogva joggal számíthat és másrészt a községkerületbe beküldött tagok hároméves ciklusának lejárta s az ezzel kapcsolatos új választás.

A közgyűlésre nagy tömegben vonultak fel a képviselőtestületi tagok, mert híre járt, hogy az egyre apadó, de egyre agresszívebb unifikációs párt ezt az alkalmat is fel fogja használni arra, hogy megakadályozza a hitközség békéjét. Ami pontosan be is következett. Az unifikációsok ezúttal is minden alkalmat megragadtak a zavartkeltésre és minden lehetőséget kiaknáztak, hogy a képviselőtestület ülésének méltóságáteljes és harmónikus lefolyását megzavarják, törekvéseik azonban hajótörést szenvedtek egyrészt a gyengélkedése miatt távollevő dr. Kriszhaber Adolf elnök helyett elnökölő dr. Csobádi Samu alelnök energiáján, másrészt a képviselőtestület törekvéseitől távolálló nagy többségének felzúdulásán. Egyre volt jó az egész, arra, hogy bebizonyítsa ismét az ellentábor gyengeségét, melynek csattanós bizonyítékaképpen a községkerületbe beküldendő 74 tag közé a titkos szavazás ellenére, csupán két képviselőjével juthatott be. Többi jelöltjei egytől-egyig kibuktak, így többek között Alapi Béla, az unifikációs párt alvezére és Szántó Jenő, az Országos Iroda alelnöke.

Dr. Csobádi Samu megnyitotta az ülést, majd közölte, hogy az előjáróság felhatalmazást kér az alapszabályok revíziójára. Egyelőre csak közlést tesz, mely szerint az előjáróság foglalkozik az alapszabályok módosításának kérdésével és kéri a képviselőtestületi gyűlést, utasítsa az előjáróságot, hogy az erre vonatkozó előmunkálatokat végezze el. Az alapszabályok módosítását több ok tette szükségessé. Szükségessé tette elsősorban a Kelenföld-lágy-

mányosi körzet irányú kívánsága. A budai hitközségnek ez a körzete a templomépítés tényévé válásával hatalmas jelentőségre tett szert és ez a jelentőség indokolta teszi, hogy a hitközség életében oly szerephez jusson, mely méltán megilleti. De ez csak az alapszabályok megfelelő módosítása útján vihető keresztül. Szükségessé tette az alapszabályok módosítását még egy másik körülmény is. A hitközségi alapszabályok a hitközség alkotmányát képezik. De vannak olyan idők, amikor ennek az alkotmánynak védőbástya szerepét kell betöltenie bizonyos törekvésekkel szemben. A hitközség jelenleg harcot folytat önállóságának fennmaradásáért és ennek a harcnak hatályosságát, a védekezés erejének fokozását is hivatva vannak szorgalmazni a tervbevett módosítások. Nincs természetesen mélyreható változásokról szó, csak arról, hogy a hitközségi alkotmány, mely mindig egyike volt a legmodernebbeknek — hiszen módot nyújtott a kisebbségi frakcióknak is arra, hogy szavukat döntő kérdésekben fel-emeljék — a mai kor követelményeinek megfelelően módosuljon. Határozati javaslatban kéri a képviselőtestületet arra, adjon felhatalmazást az előjáróságnak, hogy az előmunkálatokat megéjtse és a megfelelő módosítást az összehívandó közgyűlés elé terjessze.

Schwarz József szólott elsőnek a határozati javaslatához és kérte, hogy a képviselőtestület küldjön ki szűkebb bizottságot a módosítások megvitatására. Nagy zajban, folytonos ellentmondások közepette azt próbálta igazolni, hogy a hitközség önállóságát belülről semmiféle veszedelem nem fenyegeti. Hajnal Mihály figyelmeztette az előtte szólót arra,

hogy egyelőre csak elvi kérdésről van szó. Bizottságra nincs szükség, az előjáróság a módosításokra vonatkozó javaslatát egymaga is elkészítheti, legfeljebb a közgyűlés majd elveti, ha nem találja megfelelőnek.

Dr. Koppány Dávid személyeskedést lát a javaslatban. Nagy zaj és állandó közbeszólások közepette igyekezett azt a véleményét alátámasztani, végül is azt kívánta, hogy az alapszabálymódosítás ügyét egy későbbi, nyugodtabb légkörben lezajló közgyűlés elé terjesszék. Székely Dezső szintén bizottság kiküldését javasolja, melyben kapjanak helyet a hitközség összes frakciói.

Dr. Berényi Sándor nem tartja helyesnek ennek a bizottságnak kiküldését. Végre is az előjáróság tudja, mik az intenciói az alapszabálymódosításánál, tehát az ő feladata, hogy a megfelelő javaslatot kidolgozza. Ha ez nem fog megjelenni a közgyűlés véleményének, akkor a közgyűlés el fogja utasítani. Módot kíván azonban nyújtani, hogy az összes tagok előzetes tanulmányozás alapján tehessék meg észrevételeiket, esetleges módosító indítványait, ami azért volna elérhető, ha az előjáróság a módosításra vonatkozó indítványt a szükséges magyarázatokkal ellátva sokszorosítottatná és elküldené az összes tagoknak. Erre vonatkozó indítványt terjesztett elő.

Dembitz Gyula felszólalása után Dr. Csobádi Samu alelnök reflektált az elhangzottakra. A bizottság kiküldését feleslegesnek tartja, de az előjáróság a szükséghez mérten ki fogja kérni azoknak a véleményét, akik hasznos tanácsokkal láthatják el. Egyelőre semmi konkrét cselekmény a módosítás irányában nem történt, az előjáróság csak egy szándékot ismertetett a képviselőtestülettel és arra kért felhatalmazást, hogy a szándék keresztülviteléhez szükséges kezdeményező lépéseket megtehesse. Gondoskodni fog arról, hogy a közgyűlés tagjai idejében kézhez vegyék a javaslatot, oly időpontban, amikor azt még átanulmányozhatják, hogy észrevételeiket, vagy esetleges indítványait

LLOYD TRIESTINO
FLOTTE RIUNITE LLOYD TRIESTINO-MARITIMA ITALIANA-SITMAS

Kedvezményes

szentföldi társasutazás

a legszebb tavaszi napokban a „PALESTINA” szalngözösön
Indul április hó 16.-án három vagy négy hétre.

Rendezi a „MULT és JÖVŐ” dr. Patai József vezetése alatt.

Kitűnő alkalom a **telavivi tavaszi vásár** és Egytom megtekintésére is.

Prospektust küld a Lloyd Triestino VII., Thököly út 2. (314—13)

és MULT és JÖVŐ V., Vadász-u. 11. (199—55).

a közgyűlésen megtehetőek. Berényi Sándor indítványát tehát elfogadta. Felvette a kérdést hogy a képviselőtestület a kívánt felhatalmazást megadja-e? A képviselőtestület ezután 54 szavazattal 16 ellen az elnök javaslatát fogadta el és a kívánt felhatalmazást megadta és elfogadta Dr. Berényi Sándor indítványát is, míg a többi indítványokat 53 szavazattal 15 ellen elvetette.

Következett a községkerületi tagok megválasztása. Elnök bejelentette, hogy a községkerületi tagok 3 éves mandátuma lejárván új választás vált szükségessé. 74 tag választását ejtik meg.

Következett volna a szavazás, de az unifikációs párt izgalmas jelenetek egész sorát inszenálta, hogy a szavazást elodázza. Székely Dezső egy nemlétező hivatalos lista ellen tiltakozott, mire az elnök leszögezte, hogy ilyen lista nincs, mindenki olyan listára szavaz, amilyenre akar. Egymásután szólaltak fel Székely Dezső, Alapi Béla és Soós Endre, utóbbi deklarációt akart felolvasni, mire az elnök óriási zajban és helyeslő taps kíséretében közölte, hogy csak szavazásról lehet ebben a kérdésben szó, legfeljebb akkor, ha valaki a szavazás elhalasztását kívánja, ezt megindokolhatja. A választást meg kell ejteni, ez nem vitás kérdés, ez törvényesen lefektetett kötelesség, efelelt vitatkozni tehát nem lehet. A községkerület már sürgeti a választás megejtését, ezt tehát nem lehet tovább elodázní.

Elnök ezután a szavazás megejtése céljából felfüggesztette az ülést. A szünetben igen izgatott volt a hangulat. Többen sérelmezték, hogy állítólag az előjáróság hivatalos listát bocsájtott közre, mire elnök újra megnyitotta az ülést és közölte, hogy megállapítása szerint valóban vannak olyan szavazólappok, melyekre ismeretlen kéz rányomta a hitközség bélyegzőjét. Figyelmeztet mindenkit, hogy aki ilyen szavazólappal szavaz, annak szavazata érvénytelen lesz. Enunuciációjának megtétele után ismét felfüggesztette az ülést.

Másfélórás szünet után Dr. Csobádi Samu alelnök ismét megnyitotta a gyűlést. Herczl Béla, a szavazatszedő bizottság elnöke kihirdette az eredményt. Eszerint leadtak 77 szavazatot, melyből 3 érvénytelen. Községkerületi képviselők lettek 3 évi időtartamra. Dr. Kiss Arnold, Dr. Beneschöfsky Imre, Dr. Vidor Pál, Auer Róbert, Dr. Bálint Béla, Dr. Bárdos György, Dr. Berényi Sándor, Bicskei Jenő, Bíró Géza, Buchbinder Márk, Cserhát Miksa, Dr. Csobádi Samu, Dembitz Gyula, Diósi Jenő, Fahn Fülöp, Dr. Földi Károly, Frommer Vilmos, Dr. Fuchs Ignác, Füredi Miksa, Gerő Ödön, Gesztes Ferenc, Goldberger Ignác,

Goldberger Sándor, Goldmann Sándor, Dr. Goldziher Károly, Grünbaum Károly, Hajnal Mihály, Herczl Béla, Dr. Heiler Bernát, Hirschl Soma, Hofier Béla, Jünker Géza, Kádár Dezső, Kallós Ernő, Kalmár Sándor, Kammer Vilmos, Katona Gyula, Keleti Henrik, Dr. Kerész Manó, Kiss I. Jenő, Klein Andor, Korányi Ignác, Kozma Bernát, Kramer Agófi, Krausz Gerson, Dr. Kriszhaber Adolf, Lőrincz Géza, Löw István, Löwy József, Magyar József, Mahrer Salamon, Makrai Teofil, Márton Henrik, Messer Miksa, Nagy Elemér, Pfeiffer Ignác, Dr. Reitzer Béla, Dr. Róna Gyula, Róna Ignác, Róth Frigyes, Sauer Jenő, Schall Miksa, Schön Géza, Schwarz Samu, Sebők Zsigmond, Somogyi Béla, Sos Áadár, Sós Ármin, Spanyol Sándor, Dr. Stein Emil, Dr. Szencs Samu, Dr. Szilárd Bertalan, Vető Sándor, Wirkmann József. Póttagok lettek: Dr. Gosztönyi Ármin, Dr. Stein László, Győző József, Gerő Jakab, Kardos Béla, Grosz Gyula,

Dr. Schön Viktor, Hajós Manó.

A szavazás eredményeképpen tehát majdnem teljes számban azokat választották meg, akik a budai hitközséget a VI. községkerületben eddig is képviselték. A régi községkerületi tagok sorából csak Alapi Béla és Szántó Jenő maradtak kisebbségben, helyettük Jünker Gézát és Schön Gézát választották meg. Az eredményt a közgyűlés leikes éljenzéssel vette tudomású, majd az elnök bejelentette, hogy a tepecsételt szavazójegyek ügyében szigorú vizsgálatot indít. Alapi Béla és Szántó Jenő vereségét általában úgy fogták fel, mint a budai fűzősök súlyos kudarcát. Ebben a felfogásban lehettek Dembitz és Sós Ármin is, akik a közgyűlésen bejelentették, hogy lemondanak községkerületi tagságukról. Helyükbe a póttagok sorából Dr. Gosztönyi Ármin és Dr. Stein László lépnek.

A közgyűlés a késő esti órákban az elnök életével ért véget.

Csáky, Szilágyi, Wlassich..

Három nagy történelmi név az egyházpolitikai törvényhozás korszakából. Negyven évvel ezelőtt iktatta törvénybe a parlament a magyar zsidók recepcióját. Ma is hálásan emlékezzünk erre a megértő korszakra.

A pécsi zsidó hitközség élén akkor jánosi Engel József alelnök állott, aki ma töretlen, friss erőben áll a pécsi községkerület élén és az egész magyar zsidóság tiszteltteljes megbecsülésétől környezve. A pécsi hitközség üdvözlésére Csáky Albin gróf, Szilágyi Dezső és Wlassich Gyula az alábbi levelekben mondtak köszönetet:

I.

Budapest, 1895. november 25.

Nagyon tisztelt Hitközségi Elöljáróság!

Hálás köszönettel vettem azon jegyzőkönyvi határozatot, amellyel a pécsi izr. hitközség a szabadelvű egyházpolitikai törvények létesítése körüli fáradozásaimnak kitüntető elismerésben részesíteni szíveskedett.

Nekem ugyanaz az érzésem, sőt erős meggyőződés, hogy csupán egyszerű és elodázhatatlan kötelességet teljesíttem, tagadhatatlanul jól esik azonban polgártársaim szájából ismételt hallanom, hogy azon föltevésben, miszerint a nemzet javarésze eljárásomat helyeslendi, nem csalódtam.

Az izraelita vallás recepciójáról szóló törvény szerintem egyszerű folyamánya az igazságosságnak. De nem kétem, hogy az igazságosságnak ily érvényesülése csak fokozandja a hazai zsidóságnak a magyar állam szolgálatában buz-

góságát.

Hazaifias üdvözzettel a tisztelt előjáróságnak lekötözött szolgálója

Gr. Csáky Albin

II.

Tisztelt Alelnök Úr!

Azon íhatározatot, mellyel a pécsi izr. hitközség előjárósága az izraelita vallás recepciójáról szóló törvénycikk hatályba lépte alkalmából megtisztelt, vettem.

Fogadják e kitüntető megemlékezésért meleg köszönetemet.

Az a hazafias érzés és az a szellem, mely a velem közölt határozatot áthatja, mutatja azt, milyen helyesen járt el a magyar törvényhozás, midőn alkotásában a polgári és politikai egyenlőség igazságos és nagy elvét fogadta el irányadóul és ezzel új erőforrást nyitott a nagy nemzeti munka sikeres teljesítésére, melyben magam is, bár szerény erőmhöz mérten részt venni iparkodtam.

Budapest, 1896. január 7.

Szilágyi Dezső

III.

Budapest, 1895. november 25.

Tisztelt Úr!

Kellemesen lepett meg, hogy Pécs szab. kir. város izr. hitközsége azon ülésén, melyen az izr. vallás recepciójáról szóló 1895. évi XLII. t. c. legfelsőbb szentesítéséről értesült, rólam is megemlékezett.

Fogadja és tolmácsolja kérem a hozott jegyzőkönyvi határozatukért legőszintébb köszönetemet.

Wlassich Gyula

Nagy idők, nagy emberek...

Támadóimnak

Hetek óta unszolkak, olvassam el, miként támad rám a felekezeti hetisajtó. Kötelességemmel teszik, hogy válasz nélkül ne hagyjam. Rászántam magam. Elolvastam olyankor, amikor már késő volt a sajtótörvény értelmében helyreigazítást kérnem, de még nem későn arra hogy a tövényes megtorló lépéseket megtegyem.

Nem vagyok avval vádolható, hogy a sajtónak nyilvánosságát hajhászom. Hosszú évtizedeken át nálam következetesebben senki sem kerülte az érintkezést a felekezeti hetilapokkal. Bizvást mondhatom a prófétával: Velau haugátichó bilvaunó — tömjénért nem zaklattalak (Jesája 43, 23). A Szombat szerkesztőjéhez, aki most únja a Heller-vitát egyetlen egyszer fordultam kéréssel: Amikor igazságérzésétől indítva egyszer mellállva magasztalt, Richtmann Mózes közbenjárásával kérve kértem, ne foglalkozék velem. Az Egyenlőség szerkesztője talán még többet tudna regélni üzenetekről, ajánlatokról, melyeket hozzáam eljuttatott: a legutóbbit olyankor, mikor már készen volt a rajtam kitöltendő bosszú műve, melynek az Egyenlőség oly ékes szóval kél a védelmére.

Most, multam és hajlandóságom ellenére mégis foglalkoztatnom kell a felekezeti nyilvánosságot. Mi indít erre? Meg kell oltalmaznom megtámadott tanítói becsületemet. Evvel egyúttal nyilvánvaló, milyen is az az éden, a lélek szabadságának, az igazság uralmának az az édene amelybe benniünket, budaiakat hívogatnak. Legfőképp pedig meg kell gátolni, hogy családi politikai szolgálatok jutalmául annyira méltatlan idegennek vessék oda Magyarhon legfőbb zsidó iskolájának Szentírás-oktatását.

Amenyire tudom, hárman támadtak reám: Székely Ferenc, az Egyenlőség szerkesztője és az Országos Egyetértés.

Székely Ferencnek ehelyütt válaszolok. Többen csodálkoztak azon, hogy éppen Székely Ferenchez intéztem nyílt leveletem. Szolgáljon magyarázatul az, hogy maga az a hivatalos átirat is, mely nekem tudtomra adta a tanári karból való kirekesztésem, egyenest Székely Ferenc utasítására hivatkozik. Minden iskolában az órák elosztására az igazgató van hivatva. Székely Ferenc illetéketlenül beavatkozott az igazgatói hatáskörbe.

Szócsöve arra hivatkozik, hogy a rabbiképző vezérlobizottságának elnökét a vallás-és közoktatásügyi miniszterium erősíti meg. A miniszterium mindenkor mély hálánkra méltó jóindulattal viselte és viseli gondját a rabbiképzőnek. Amde

Értesítjük i. t. vevőinket, hogy elsőrendű **hizlalt marhahúsból készült húsárúkülönlegességeinket az alábbi három postacsomag összeállításban kivételesen olcsó árban bocsátjuk i. t. vevőink rendelkezésére. Áraink teljesen költségmentesen franco porto, franco csomagolás értendő, úgy hogy az itt feltüntetett összegeken kívül más költség nincsen.**

Megrendelésnél elegendő az összeállítás számát közölni.

1.) 1 kg. kolbász
1 „ kis virsli
 $\frac{1}{2}$ „ párizsi
 $\frac{1}{2}$ „ szafaládé
 $\frac{1}{2}$ „ ráber
 $\frac{1}{2}$ „ borjusajt
2 doboz májpástétom P 8.60

2.) 1 kg. debreceni
1 „ kis virsli
 $\frac{1}{2}$ „ szafaládé
 $\frac{1}{2}$ „ kolbász
 $\frac{1}{2}$ „ sólethus
 $\frac{1}{2}$ „ libakolbász
3 doboz májpástétom P 9.55

3.) 1 kg. nyári szalámi
 $\frac{1}{2}$ „ libakolbász
1 „ debreceni
 $\frac{1}{2}$ „ szafaládé
 $\frac{1}{2}$ „ párizsi
 $\frac{1}{2}$ „ borjusajt
 $\frac{1}{2}$ kg. libacomb P 11.90

Skrek Lipótrt.

orth. **שאלמי-és húskon-
zerv különlegességek gyára**
Budapest, VII, Dob-u. 27.
Sürgöncim SKREKSZALÁMI

az intézetnek zsidó erkölce fölött örködni nekünk, zsidóknak is kötelességünk. Ennyit Székely Ferencnek.

Az Egyenlőség és az Országos Egyetértés című lapokban megjelent támadó cikkek miatt, dr. Bárdos György ügyvéd úr útján a megtorló eljárást folyamatba tettem és az eljárást a Budapesti Kir. Büntetőtörvényszéken 877-1936 és 878-1936. számok alatt megindítottam

Heller Bernát

Léderer „bűnlajstromát”

reklamálta a multkoriban a gleichschaltolt hitközségi sajtó egy hetykébb orgánuma. Hamarosan a másik orgánumban oly kitételt olvashattunk, mely könnyen azt a hitet kelthette, mintha Léderer Sándor nevét és jelentőségét még nem felejtették volna el a Síp-utcai sajtóberkekben. Azt olvassuk a vezér-orgánumban, hogy több kiváló férfi mellett Léderer Sándor a „magyar tengerhajózás megeremtésében” végzett volna kiváló munkát. Persze itt névcsereéről van szó. A magyar tengerhajózás jeles munkása lovag Léderer volt, nem a pesti hitközség egykori nagynevű elnöke. A névcsere mindenesetre a hitközség egykori elnökének emlékét idézi fel, kiről ma ama „bűnlajstrom” kapcsán szottak beszélni. Léderer Sándor bűnlajstroma! Már megemlékeztünk róla, mi minden is szerepel ezen a bűnlajstromon. A magyar zsidóság legnagyobb testületének újjászervezése a legnagyobb megpróbáltatások idején. Építkezések, templomok, iskolák — még az új éra hivalkodón felsorolt alkotásainak anyagi lehetővé tétele is. Alkotások, nem a templomkörzetek elsorvasztása, iskolák megszüntetése mely eredményekkel az új korszak dicsekedhet. Mellékesen megemlíthetjük, hogy a most elhunyt kiváló zsidó jogtudós, Gábor Gyula is Léderer Sándor „bűnlajstromához” tartozott. Ő nevezte ki Gábor Gyulát kemény harcok árán a hitközség főtitkárává — de már az új elnök küldte nyugalomba. Ha egykor megírják a pesti zsidóság újabb korszakának tárgyilagos történetét, sok szó fog abban esni nemcsak Léderer Sándor „bűnlajstromáról”, de az utána következő rezsim „érdemeinek” listájáról is...

— Kultúrdalután. A pesti VIII. ker. Nagyfuvaros utcai templomkörzet előjárósága január 26-án, vasárnap délután 6 órakor dísztermében kultúrdalutánt rendez a következő programmal: 1. Dr. Weinberger Lipót körzeti előjáró: „Megnyitó”; 2. Rosenákné Behr Blanka: „Novella”; 3. Nagy Andor hitk. előjáró: „Merkantilizmus és agrarizmus”.

A zsidó ifjuság problémája

Irta: Dr. Vág Sándor, a debreceni zsidó gimnázium igazgatója

A Dénes főigazgató ur által a „Zsidó Élet” hasábjain felvetett probléma nem tartozik a legegyszerűbbek közé és azonfelül függvénye az általános gazdasági válságnak. Megoldása tehát nagyon nehéz és nem is mitőlünk függ. A gazdasági viszonyok javulásra meghozza e kérdés megoldását is.

Ma azonban a probléma itt van előttünk, mélyen belevág mindnyájunk húzába. Nem dughatjuk a homokba fejünket foglalkozunk vele. A kérdés gazdasági természetű, ennél fogva, mint pecsétegős, nem érzek magamban hivatottságot, elég tudást és erőt, hogy komolyan hozzá szóljak és nem is képezem, hogy valóminő életrevaló megoldást tudnék ajánlani. Csak igen tisztelt szerkesztő úr megtisztelő felszólítása ad bátorságot, hogy a kérdéssel kapcsolatban kifejtssem gondolataimat.

A zsidó ifjuság kérdése szorosan és elválaszthatatlanul bekapcsolódik két nagyobb kérdéskomplekshoz: egyfelől általában az ifjuság kérdésébe másfelől a zsidóság kérdésébe.

I. A fiatalság elhelyezkedésének a kérdése már évek óta napirenden van. Külön szervezkednek az állástalan diplomások, külön az állástalan érettségizettek. A kormány által létesített szervek általánosan az ifjuság szolgálatában, számon tartják őket és igyekeznek elhelyezést találni számukra első sorban az állami- és közhivatalokban, majd pedig, egy kis pressziót alkalmazva, magánvállalatoknál. Annyi bizonyos, hogy ezeknek a szerveknek nem szabad különbséget tenni a rájuk bízott fiatal emberek között semmiféle felekezeti vagy faji szempontból: csak a rátermettség és rászorultság szempontjából. Vajjon így van-e? Ismerve a mesterségesen felszított közhangulatot és az általános gyakorlatot, azt kell hinnünk, hogy mikor az állástalan fiatalság elhelyezéséről van szó, akkor a zsidó fiatalság nem jön számításba. Lehet, hogy nem így van. De kinek van módja ellenőrizni?

2. S itt elérkeztünk a második, nehezebb kérdéskomplekshoz: a zsidóság kérdéséhez. Itt nem a zsidókérdésről van szó. Zsidóság alatt a zsidók kompakt tömegét értem. De hol van ez? Sehöl! Csak zsidókat látok mincénütt, de a fától nem látom az erdőt: a zsidóságot sehöl sem látom. Itt, úgy gondolom, rákoppintottam a zsidóság szörnyű tragikumára. A zsidóságnak nincs megfelelő szervezete és legkevesébe van nálunk Magyarországon ahol legalább háromféle zsidóság van mely idegenül áll egymás közügyeivel

szemben is, de ezen háromféle zsidóságon belül sincs meg az egyes csoportok, közületek között a kapcsolat. Bárminő kérdés merül fel, akár gravaminális kérdések, akár egyes intézmények kérdése, nincs szervezet mely az elintézését vállalja, vagy hivatalosan képviselhetné. Rendesen, de nem mindig, akad egy-egy derék zsidó vezető férfiú, aki ilyen zsidó ügynek szószólója lesz a fórumok előtt, de mindig csak jó zsidó érzésből és nem hivatalból. A hivatalos fórumok maguk is sokszor zavarban vannak, vajjon van-e joga vagy illetékes-e az illető, hogy a kérdéses ügyet képviselje.

Sokkal súlyosabb az eset olyankor, amikor egyes, igen tiszteltreméltó zsidó vezérférfiak, ha valamelyik válságban levő zsidó intézmény, vagy valamilyen elsőrendűen fontos zsidóügyben fordulnak hozzájuk, azzal hártják el maguktól az ügy vállalását: hiszen Önök nem is tartoznak a kongresszusi zsidósághoz, előbb lépjenek be oda vagy pedig mástól: mi köze ennek az orthodoxiához? Egyszóval nincs egy egységes zsidó front, amelyet minden zsidó ügyben felsorakoztathatnánk. Így van ez a zsidó ifjuság kérdésében is. Ha a zsidó ifjuság nem alkot magának szervet, mely a hatóságok előtt képviselje, akkor nem jut majd elhelyezkedéshez. A meglevő szervezetek éppen az egység hiánya miatt nem alkalmasak arra, hogy őket az illetékes helyeken kellő erővel reprezentálják.

3. A kérdés különben szorosan összefügg azzal a kiterési hullámmal, mely ezekben a napokban oly sok gondot és fájdalmat okoz vezetőinknek.

A zsidó fiatalember, amikor kikerül az életbe, bizony minden utat eltorlaszolva lát maga előtt. Egyes utak egyáltalán szóba sem jöhetnek, ezek csak a rendezett hitvallásuaknak vannak fenntartva. Másokon amelyek az u. n. zsidó bankok vagy iparvállalatok felé vezetnek, zsidó fiúk csak miniszteri vagy püspöki protekciók igénybevételével indulhatnak el. Az indulásra készen álló szerencsétlen zsidó fiatalember végső kétségbeesésében mincén vállal, csak hogy elindulhasson végre. Önhittében amugy is ingatagon, meg nem erősítve lépett ki a középiskolából (saját felekezeti középiskolába csak mintegy 12—15% járhat.) Katholikus és protestáns térítő intézmények dlibabos csábképei hivatgatják és a gyermekitjüket maga mögött minden hidat és elindul a simának képzelt uton rettenetes csalódások, lelki válságok felé. Mikor aztán összeütközésbe kerül a rideg való-

sággal, már nincs ereje vagy módja visszafordulni.

Mi itt a teendő? Nehéz erre a válasz. Talán éppen a hittérítő intézmények példájára intézményeket kellene létesíteni, melyek az erősen megindult térítésnek útját állják. Ha a felnőtteket ma nem tudjuk megváltoztatni, a gyermekünket kell megerősíteni zsidó hitükben. Össze kell szednünk minden anyagi erkölcsi és szellemi erőnket, hogy pusztulásnak incült iskoláinkat újra felépítsük és minden ilyen intézményünk mögé nemcsak azt a kis töredék zsidóságot kell állítani amely véletlenül ott él és tengődik, hanem az egész magyar zsidóságot. Ma még van magyar zsidóság. De nézzetek körül, mi lesz néhány évtized múlva?

Intézményeinket önmagunkat csak úgy tudjuk megmenteni, ha végre, a tizenkettő órában, összefog és talpra áll az egész magyar zsidóság és minden zsidó ügy mögé, mint egységes faláncsz sorakozik fel. Egy nevezőre kell hozni végre az egész magyar zsidóságot!

Vajjon ki vállalkozik erre az emberfeletti, de gyönyörű feladatra?

E. Lázár Franciska a Petőfi Társaságban

Vasárnap délelőtt. A Petőfi Társaság felolvasó ülése. A zsúfolt felolvasó teremben az izgalom moraja. Négy fiatal magyar költő jut ma először szóhoz, négy fiatal magyar költő, kiket Pekár Gyulának, a Társaság elnökének a tehetségeket pártoló lelkesedése küld fel vendégek-ként irodalmi életünk legexkluzívabb közösségének előadó pódiumára.

A „Zsidó Élet” számára külön ünnep a mai felolvasó ülés, mert a négy fiatal költő között ott szerepel E. Lázár Franciska, lapunk kitünő munkatársa is. Most itt ül és kipirult arccal várja a nagy pillanatot.

Végre a felolvasó asztalhoz ül Szathmáry István és felolvassa E. Lázár Franciskának két gyönyörű versét. „Mese a kis kacsaról, aki hattyuvá változott” és „Magyarok útján” a címe a két versnek. Mélységüket, izzó hazafiasságukat, s emberségüket már méltattuk akkor, mikor a fiatal költőnő verseskötetéről számoltunk be.

A lüktető ritmusú, finoman cizellált munkájú két vers most sem téveszti el hatását, elhangzásuk után lelkes taps dördül fel. A zsúfolt terem, melyet Budapest legelőkelőbb irodalmi közönsége tölt meg, a Társaság jelenlévő tagjai, Pekár Gyula, Havas István, Gáspár Jenő Szathmáry István, Feleki Sándor, Falu Tamás, Lázár Béla, Bán Sándor, Pintér Jenő, Dutka Ákos őszinte szeretettel köszöntik az új tehetség jelentkezését. ...

Wolff Pappenheim, a világorthodoxia vezére

az Aguda-kérdésről, az orthodox-neológ ellentétéről, a bécsi hitközség válságáról

Wien, 1936. január havában.

(A „Zsidó Élet” kiküldött tudósítójától.) Wolff Pappenheimot nem kell bemutatnunk a zsidó újságolvasóknak. Neve ismeretes mindenütt, ahol hittestvéreink élnek a világon, de különösen ottan, ahol a zsidóság tömegei túlnyomó részben azokból az elemekből kerültek ki, melyek eltántoríthatatlan hűséggel ragaszkodnak ősi hagyományainkhoz. A 77 éves Wolff Pappenheim ma is igazi vezére az orthodox zsidóságnak, akinek döntő szava van az orthodoxiát érdeklő minden kérdésben. Igen természetes, hogy most, mikor az Aguda magyarországi fiókjának megalakítása körül nagy vita folyik (mely azóta eldőlt. A szerk.), az ő véleményét kérdeztük meg erről a kérdéssről.

— Elnök úr bizonyára tudja, hogy a magyar orthodoxiát már hosszú ideje élénken foglalkoztatja az Aguda magyarországi fiókja megalakításának kérdése. Vannak akik helyeslik a tervet és kívánatosnak tartják, hogy az Aguda működési területét Magyarországra is kiterjessze. Viszont sokan ellenzik a terv megvalósítását. Mi az oka az ellenkezésnek? Milyen előnyei, illetőleg hátrányai származhatnak az Aguda működéséből a magyar zsidóságnak?

— Erre a kérdésre nem egészen könnyű válaszolni. Sok speciális szempont szól a megalakulás ellen és mellett. Önök tudják talán, hogy én magyar származású vagyok. 400 éves magyar családból származom. Így nagyon jól ismerem ennek a vitának minden mozgató erejét. De ettől eltekintve a régi monarchia népei úgy az Aguda-kérdésben, mint az orthodoxia más kérdéseiben egységes egészet képeztek s képeznek ma is. Teljes öszinteséggel fogok válaszolni ennél fogva a feltett kérdésre. Az Agudától a magyar zsidóság tudtommal azért fél, mert fél azoktól a modern, fiatal rabbiktól, kik az Agudával együtt az országba jönnének. Ezek kiválóan képzett, művelt fiatal emberek, de az orthodoxia szempontjai mégis mások. Nem világi, hanem vallási műveltségre helyezeli a fősúlyt. Mondjuk ki egyenesen: fontosabb a tanulási, mint a latin, az általános, emberi műveltség. Meg kell itt érteni valamit, azt, hogy mindkét irányú képzettséget megszerezni majdnem emberfölötti, tehát teljesíthetetlen feladat. Aki 14 éves korában bekerül a talmudiskolába és ott 20 éves koráig tanul, attól nehéz elvárni, hogy ezek után még gimnáziumba is járjon és megszerezze a gimnázialis képzettséget is. Persze a jesivákon való

tanulás nemcsak tanulás hanem életmódi kérdés is. Lehetetlen, hogy valaki a jesiván tanuljon, amikor különben nem él megfelelő életet. Ezért nincs Wienben jesivánk, hanem közel száz fiatalemberünk tanul külföldi jesivákon. Ez a volt monarchia Aguda-kérdésének és a magyar Aguda-ellenes mozgalomnak is a mozgató rugója.

— Másik oldalon viszont az Agudának hallatlanul nagy érdemei vannak a zsidó valósi érzés, a hagyományhoz való ragaszkodásnak kifejtésére. Így az orthodoxia a régi Magyarországon és Németországon kívül nem volt sehol sem megfelelően szervezve. Az Aguda első sorban a fiatalságot szervezte, így ő végezte el a leánytanulóság szervezését a Bész Jákob mozgalom kapcsán. 20 évvel ezelőtt Lengyelországban jártam és rémülettel láttam, hogy milyen erkölcstelen, a hit szigorú parancsainak meg nem felelő életet él a leánytanulóság. Akkor szigorúan belenyúltam ebbe a kérdésbe s örömmel állapíthatom meg, hogy ma már a Bész Jákob mozgalom keretein belül, a Bész Jákob iskolákban mintaszerű életet él a leányfiatalság. Harmincezer tanuló jár ma a Bész Jákob iskolákba szerte a világon. Sajnos, ez a mozgalom most veszítette el nagyszerű két vezetőjét, Schenierer és Deutschländer aszonyokat.

— És mi a helyzet a wieni hitközségekben?

— Az elkülönülési mozgalom, mely most remélhetőleg az orthodoxia kívánsága szerint nyer majd befejezést, már 80 évvel ezelőtt megkezdődött. Az orthodoxia már ekkor is az elnyomottabb részre vált a zsidóságnak, mely úgy látta, hogy a vallás szigorú parancsainak betartására a hagyományok tiszta fennmaradása szempontjából el kell magát különítenie bizonyos más irányú befolyások miatt a zsidóság más ársnyalataitól és harcolnia kell bizonyos próbálkozások ellen. Így először, úgynevezett vallásvédelmi egyesületeket alakított. A neológia viszont mindent elkövetett, hogy a maga túlsúlyát fenntartsa. Ez 1909. óta nagyszerűen sikerült is. Ekkor beadványt intéztek a kormányhoz, hogy adjon engedélyt az úgynevezett Bund der Gemeinden megalakítására. Ez egy olyan szerv lett volna, mely bizonyos engedélyezett szabályzatok szerint közigazgatta volna a zsidóságot Ausztriában. Az általuk készített szabályzatok arra lettek volna alkalmasak, hogy például Galiciában egymillió orthodox zsidó kerüljön a neológok

parancsnoksága alá. Azt vitatták, hogy a közigazgatás bátran lehet közös, hiszen nem vallási, hanem csak gazdasági kérdésekben óhajt irányítani és dönteni. Ezt majdnem sikerült is a kormányval elhíttetni és tervüket megvalósítani, amikor mohóságukban súlyos hibát követtek el, mely megbuktatta tervüket. Az általuk készített statumokba ugyanis mégis voltak pontok, melyek a rabbi, illetőleg vallási kérdésekre való beleszólás jogát biztosították az új szervnek. Az új szervben azonban a millió galíciai orthodox zsidó 10, míg a kétszáz ezer neológ 53 taggal lett volna képviselve. (Milyen hasonlatosság az új statutummal. A szerk.) Ez azután már a kormányhatóságoknak is feltűnt és a terv megbukott. De, mint mondom, az elkülönülési akarat sokkal régebbi keletű. Már 109 évvel ezelőtt a wieni neológok templomközösséget alakítottak, beszüntették az imaházakat, hogy ezzel kényszerítsék az orthodoxokat, hogy az ő modern templomaikba járjanak. Ide azonban az orthodoxok nem jártak, inkább magánházakban alakítottak minjonokat. Végre, 1848-ban sikerült külön kis orthodox templom és mészárszék létesítése. Nem vonultak ki a hitközségből, csak külön templomot és olyan rabbit alkalmaztak, akiben megbíztak. De a mozgalom változatlanul tört továbbí céljai felé. Tárgyalásokat is kezdett a hitközség vezetőségével a különválás keresztülvételére. Már-már sikerült is a megegyezés, amikor felállt a templom szószékére két rabbi, dr. Mannheimer és dr. Jellinek és olyan vad minősíthetetlen tónusú beszédet tartottak a megegyezés ellen, hogy a hitközség vezetősége megijedt és visszavonta ígéretét. Mi pedig azóta megépítettük a Shiffschul templomot, de a hitközségből most sem léptünk még ki, mert ez az építkezés oly mértékben vette igénybe az anyagi képességünket, hogy továbbiakra nem gondolhattunk. A szeparációnak persze akadálya volt az is, hogy a hivatalos körökben a neológiának döntő szava volt, mert sok nagyiparos, nagykereskedő, gazdag nagybefolyású emberek álltak az ő oldalukon. Így kilépési mozgalmaink nem vezethettek eredményre. Most, amikor olyan kormány vette át az uralmat Ausztriában, mely a vallási kérdésnek a vallásos szellemben való életnek döntő jelentőséget ad minden gesztusával, újra feléledtek reményeink és ismét beadványt fordultunk a kormányhoz különválásunk érdekében. Reméljük, ezúttal sikerrel. Számításom

szert az új orthodox hitközség kötelékébe már a megalakuláskor 500 család fog tartozni.

— Az orthodoxia helyzete Palesztinában?

— Ugyanazok a bajok, mint mindennütt. A legnagyobb baj, hogy nem vagyunk önállóak. A cionisták ezzel szemben azok. Ha mi esketni akarunk, kormányengedélyre van szükségünk. A cionisták saját joguk alapján eskethetnek. A helyzetet legjobban talán Vixell aszszonynek a népszövetség által Palesztinába kiküldött svéd delegátusnak a jelentése jellemzi, aki többek között ezeket állapította meg:

„Lehetetlennek tartom hogy ott, ahol egy vallásnak több árnyalata létezik, az az árnyalat gyakorolja a döntés jogát, mely vallási kérdésekben a legkevésbé

mértékadó.”

Másfél órája tart már a beszélgetés. Az orthodoxia agg vezére fáradhatatlanul, fiatalos hévvel válaszol kérdéseinkre. Fölötte csak az évek multak el, szelleme változatlan fényében ragyog. Küzdeni akarása töretlen. Bámulsó ellenállással hámozza ki kérdéseinkből érdeklődésünk magvát és plasztikus rövídséggel adja meg felvilágosításait. Készségesen, türelmesen. De mi érezzük, hogy elérkezett az ideje a búcsúzásnak. A szoba közben megtelt hívőkkel, rokonokkal, barátokkal, az előszobában is sokan vároknak. Elköszönünk. Wolff Pappenheim az ajtóig kísér bennünket és megkér, adjuk át üdvözlőiteit magyar barátainak, magyar orthodox testvéreink. Amit ezennel megteszünk.

Halász Sándor

Látogatás az Egészség házában

Hogy dolgozik a Budai Chevra kórháza? — 1000 beteg egy évben — Mi okozza a 17.000 pengő deficitet?

A Budai Chevra közgyűlésén többek között szóba került annak a 17.000 pengőt kitevő deficitnek a kérdése is, mely a Szentegylet által fenntartott Maros utcai kórház költségvetésében jelentkezik. 17.000 pengő igen sok pénz és ha a közgyűlésen a kritikának egy szava sem volt a deficitnek kórházi költségvetés ellen, ennek oka abban keresendő, hogy a közgyűlés minden tagja tisztában volt azzal, hogy a kórház oly közintézmény, mely természetesen nem dolgozhat haszonnal. Ennek ellenére az újságíró mégis úgy érezte, hogy nemcsak joga, de egyenesen kötelessége, miszerint személyes, objektív megállapításai útján győződjék meg a Maros utcai kórházban arról, van-e tárgyi és erkölcsi alapja a kórházi költségvetésben kimutatott nagyszámú deficitnek?

Az újságíró tehát végigjárta az egész kórházat, a pincétől a padlásig. Beszélt betegekkel, orvosokkal, a betegek hozzátartozóival és a kórházi személyzettel. Szétnézett és látott. És annak alapján, amit látott megállapíthatja, hogy igy, a mai szellemben, a mai ápolási díjakkal, a jelenlegi felszereléssel, orvosi segédeszközökkel, főleg a betegek ellátása mai színvonalának fenntartásával csak úgy lehet a kórházat vezetni, ha a Chevra további áldozatra is kész a látszólag magas összegű hiány fedezésére és csak egy szempontra ügyel, megtartani a kórházat annak a mintaszerű, áldásos, intimitásában és szanatóriumszerű fényűzésében valósággal hézagpótló intézménynek, ami ma, igen hézagpótló in-

tézménynek, mert az intelligens középosztálybeli beteg, aki már volt valaha kórházi kezelésben, tudja, hogy első pillanatban, amikor arról volt szó, hogy betegségével gyógyintézetű ápolásra szorul, mint hőkent vissza a „kórház” szó mögött rejő szimbólumtól és mint éledt benne vágyakozás a szanatórium az intímabb, barátságosabb, a nehezen nélkülözött otthon illuzióját nyújtó gyógyintézet iránt.

Nos: ez a Maros-utcai kórház. Aki megáll a Maros-utcai elegáns kis barokk-palota előtt (Jakab Dezso műépítész kiváló alkotása), pillanatig sem gondol arra, hogy közkórház előtt áll, melynek évi ezer betege közül csak egyharmada fizető, a többi részben beutalt, részben ingyenes beteg. Ez és az úri tónus, mely a kórházban uralkodik, a kitünő ellátás, a nagyszerűen képzett, tudós orvosi kar, a tökéletes orvosi berendezés, az a demokratikus és humánus szellem, mely nem tesz különbséget fizető és nemfizető beteg között, de még zsidó vagy nem-zsidó beteg között sem (végre is zsidó intézményről van szó, melyet zsidó pénzen tartanak fenn) — mindez a magyarázata annak, hogy Buda intellektuel közeposztálya — beléértve a keresztény közeposztályt is — oly nagy szeretettel dédelgeti a budai zsidóságának ezt a példás intézményét és veszi igénybe áldásos szolgálatait.

De térjünk át a kórházban látottakra. A kaputól néhány lépéső vezet fel a kórház halljába. Elegáns garnitúra-pamlagokon és fotőjőkben hölgyek és urak ülnek

beszélgetésbe merülve. Fehérköpenyes orvosok, ápolók, ápolónők sietnek fel és le a lépcsőn, át a hallon, a folyosókon. Tiszta szanatóriumi kép... Érthető, hogy egyetlen üres ágy sincs a kórházban, melyben az igazgatón kívül 10 állandó és 7 bejáró orvos látja el a betegeket. Végigmegyünk a sebészeti, nőgyógyászati, belgyógyászati, szülészeti közös kórtermeken, bepillantunk a különszobákba is. Mindenütt ugyanaz a kép: ragyogó tisztaság, hófehér ágyak, éjjeli-szekerény, ruhaszekerény, a különszobákban pamlag és minden szobában — a közösökben is — telefon és rádió. Ha valamelyik beteget telefonon keresik, az ágya mellé gördítik a tolható telefonasztalt a készülék bekapcsolják az ágy melletti konnektorba s a beteg közvetlenül beszélhet azzal, aki hívja.

Egyes ágyak fölött (sajnos, még nem minden ágy fölött) tábla hirdeti, hogy kinek alapítványa az ágy. A nemesszívű alapítványtevőknek jogukban áll minden évben az alapítvány összegéhez igazodó meghatározott időre egy általuk kijelölt szegénybeteget ingyenes ápolásra utalni be a kórházba.

Megnézzük a kisműtöt a nagyműtöt — mindkettőt a modern sebészet legújabb vívmányaival felszerelve és berendezve, a röntgen-szobát, melynek diagnosztikai és röntgenterápiái gépei szintén a legmodernebbek, a szülőtermet, mely három helyiségből áll: előkészítőből, fürdőszobából és magából a steril szülészobából, a kvarc- és diathermia szobát, az elektrokardiografiát, a laboratóriumot. Belátogatunk a konyhába, mely szintén három részből áll: tálalóból, ahonnan felvonó viszi fel az ételt az emeletre, tejeskonyhából, ahol a tökéletes kóserség érdekében külön szakácsnő készíti a teljes ételeket és a rendes konyhából. Megízleljük az azt nap ebédet (levesek, húsok, főzelékek, tészták, kompótok hosszú sorát, melyet a betegek diétájuk szerint kapnak, megcsodáljuk a hatalmas frigidaire-berendezést, mely az ételek konzerválásán kívül a kórház steril jéggel való ellátását is szolgálja, a zsufolt éléskamrát, a fehérnemű varrodát, mosódát, a hatalmas kertet, ahol a betegek nyáron fák árnyékában, virágok között élvezhetik a friss, tiszta, budai levegőt...

Azzal az érzéssel távoztunk, hogy ennek a nagyszerű intézménynek egyetlen hibája van, — olyan hiba, melyen lehet, kell is segíteni: kicsi. Több kórteremre, több ágyra, nagyobb méretekre van szükség, hogy minél több rászoruló beteg élvezhesse a szanatóriumi légkör megnyugtató hatását a kórházban, ha már egyszer otthonát elhagyva, kénytelen gyógyintézetben gyógyulást keresni...

Mi van a feltűnő kitérések háttérében?

A választói névjegyzék még mindig késik az éji homályban

A zsidó közélet fórumán újabban nagy sürgés-forgás és alig leplezhető konsternáció tapasztalható. Mult csütörtökön autósor vonult fel a Sip-utcai zsidóház előtt, — a „notaible“-ek gyűltek össze tanácskozára. Következő vasárnap felülmöen „vattázott” nagygyűlés a Sip-utcában: a hitközségi vezéri párt elnöki székébe, amelyet eddig Sándor Pál töltött be, beiktatták Buday Goldberger Leót Távol áll tőlünk, hogy kétségbevonjuk az új pártelnök szándékainak az őszinteségét. Nem is személyn múlik, hogy vállalkozása nem vezethet a magyar zsidóság erkölcsi és vallási értékeinek gyarapítására: a legnagyobb siker, amelyet elérhet, az, hogy a hitközség jelenlegi elnöke megtarthassa a méltóságát az Országos Iroda s a pesti községkerület elnökségei mellé s ha a statutumok csakugyan létrejönnek az eredeti elgondolásban(?), hozzájuk szerezhet még néhány országos elnökséget is. Mi ebben az állás-gulában nem látjuk a magyar zsidóság társadalmi és erkölcsi létének fundamentumát. — mások, elsősorban az elnök maga, azt látják benne. Így minden más kérdés, a magyar zsidóság életének minden problémája lényegtelen sikkad. Ez fontos, ez az egy; Ő lesz-e az elnök?

Mult számunkban feltettük a kérdést: mi van a választói névjegyzékkel? Kérdésünkre azóta sem kaptunk választ s a névjegyzék elkészülte és nyilvánossághozatara elé azóta is bizonyára roppant akadályok tornyosulnak. Kíváncsiak vagyunk, milyen módszereket fognak még kitalálni a választás egyöntetűségének a biztosítására? Hisz nyilvánvalóan az a cél. Ha a választás tisztasága volna a fontos, nem kellene oly féltékenyen örködni a választási jegyzék titkosságán. Ugyáítszik a hitközségi politika nem egy vezéralakja, aki a fórumon oly hathatósan követeli a választások titkosságát, itt csak ebben a vonatkozásban híve a titkosságának.

A választások előkészítésének gondja minden más szempontot háttérbe szorít. Emlékeztet, hogy Lederer Sándor, a pesti hitközség egykori tetterős, nagy elnöke megalkotta a hitközségi körzeteket a vallási érzület elmélyítésére és spontán, buzgó hitélet kifejlesztésére. A körzetek azóta teljesen elvesztették az eredeti jellegüket. Ahelyett, hogy eredeti irányukban fejlesztették volna őket, mint autonóm testületeket s vezető papjaik-

nak meghagyták volna a lélegzõgondozás oly életbevágó feladatát, megszabadítva őket más feladatoktól, így a vallásoktatástól is, — „segítségül” párttitkárokat és „vallásigondozó” előjárókat adtak melléjük, akiknek nagyon is átlátszó feladata a körzetek hitközségpolitikai megdolgozása. Ha csakugyan a vallási bensőség ápolása lett volna a cél, ezt más módon igyekeztek volna elérni; a körzetek autonómiájának fejlesztésével, a papok helyzetének javításával. Itt azonban más történt. Új szervezetek pattantak ki a földből. A körzetekben teljesen ismeretlen, vagy alig ismert szervezetek kezdenek dirigálni, akik voltaképp a központ bizalmi emberei. Így a körzetek, ahelyett, hogy a vallási bensőség központjai lennének, nagyarányú pártszervezési munka színterei.

Minden törekvés csak a választási helyzet megjavítására irányul. Ezért látnak olykor még vallási felbuzdulásokat is olyanok részéről, akiknek életmódja s felfogása nem mutat túlságos hagyománytiszteletet. Talán azt hiszik, hogy ha éles és nem épen izléses támadást intéznek egy nagy társadalmi szerepet játszó hittestvérünk ellen, aki most látta jónak elhagyni apái közösségét, úgy a zsidó közvélemény a hit bajnokainak fogja őket tartani? Hiszen a legutóbbi

időig együtt voltak vele a „vallásigondozásban”!

Sajnos, épen a mai idő szolgál ilyen esetekkel: vasárnap történt, hogy egy másik, ugyancsak kiváló hittestvérünk, aki a kommün alatt nagy szolgálatokat tett nemcsak a zsidóságnak, hanem a konzervatív érzésű keresztény polgárságnak is bátor kiállításával, hátat fordított a zsidóságnak, mert — mint mondja — a zsidóság mostani vezetőinek szereplését nem tartja sem zsidó, sem emberi szempontból megfelelőnek. Mi ezt a megokolást szörnyűnek tartjuk; a zsidósághoz való odatartozásunk nem lehet elismerés egyes vezetők iránt, s így ezekben bármily megítélését nem fordíthatjuk a zsidóság ellen.

Mégis van egy szempont, melyet meg kellene szívlelniök a zsidóság vezetőinek: nem közömbös a vallásos közösség épsége szempontjából, hogy éppen a vezetők mennyiben teljesítik vallási kötelezettségüket. Könnyebb meglazulnia az oly közösség összetartásának, melynek vezetői éppen a közösség lényege, a vallás iránt érzéketlenek és közömbösek. Ne csak a kitérteket támadjuk, hanem vizsgáljuk kissé a kitérések okát is. Arra az eredményre fogunk jutni, hogy a vezető csoportok teljes belső regenerációja nélkül nem tudunk eredményesen küzdeni a belső bajok ellen.

Több vallási és erkölcsi kötelességtudást a vezető csoportban! Teljes belső regenerációt! Ez fontosabb, mint a vezető állások, címek és hatalmak dekoratív halmozása...

ZSIDÓ VILÁGKRÓNKA

A Népszövetség

mostani tanácsülése most foglalkozik a Németországból menekült zsidók ügyével annak a jelentésnek az alapján, melyet a Menekülteket Támogató Nemzetközi Bizottság terjesztett a Tanács elé. A Bizottság élén pedig James MacDonald állott, mint népszövetségi főbiztos. MacDonald professzor a mostani tanácsülésnek visszaadta megbízatását és a Bizottság útján javaslatot tett az egész menekültügy teljes átszervezésére.

A javaslatok két részre oszlanak: ideiglenesekre és véglegesekre. Az ideiglenes — átmeneti jellegű — javaslatok,

melyeket a Tanács el is fogadott, a menekültek megsegítésének és elhelyezésének siettetésére, útlevelel való ellátására vonatkoznak. A „végleges” javaslatok, melyekre nézve csak a szeptemberi népszövetségi közgyűlés fog állást foglalni, az egész menekültügy teljes átszervezését célozzák. Most két szerv kezében van ez az ügy: az egyik a Nansen-bizottság, melyet eredetileg az oroszországi menekültek segélyezésére alapítottak, másik a Nemzetközi Bizottság, melynek fő feladata a Németországból menekült emigránsok elhelyezése. A mostani javaslatok szerint ez a kettősség

NEUWIRTH TESTVÉREK

órák és ékszerészek

Budapest, VI. ker., Király ucca 28.

Briliáns, arany és ezüst beváltás.

Saját műhely. Szombat és ünnepnap zárva.

Briliáns ékszerek,
ezüst dísz tárgyak,
gyertyatartók, men-
órák és tórafelsze-
relések nagy választékban

megszűnnek. A Nansen-hivatal élére új, nemzetközileg elismert személyiség kerülne, akinél feladata a hivatal ügykörének likvidálása volna. A Nansen-hivatal teendőinek egy részét az egyes kormányok vállalnak magukra, más részüik pedig a Nemzetközi Segélybizottságból alakítandó új, állandó népszövetségi szerv hatáskörébe menne át. E likvidáció 1938-ig befejezést nyer. Az új népszövetségi segélybizottság mindenekelőtt nemzetközi konferenciát hív össze, melyen a kormánykiküldöttek állapítják meg, hogy az egyes országok mennyiben vehetnek részt a menekült kérdés megoldásában, továbbá állandó érintkezést tart fenn az egyes kormányokkal a menekültügy állandó intézésére. A Németországból menekült zsidók ügyét külön albizottságra bíznák, mely felelős kormányképviselők közül, továbbá zsidó és nemzsidó testületek képviselőiből áll.

A zsidó menekültek sorsának javítására a jelentés különös súlyt vet. Felsorolja azokat a nehézségeket, melyek mindeddig a menekültek tömegesebb elhelyezése elé tornyosultak. Az egyes országok maguk is a munkanélküliség problémáival küzdenek s ezért természetesen nem nyújthatnak gyökeres segítséget a náluk jelentkező hazátlanoknak. Különösen a szellemi pályákon nehéz az elhelyezkedés. A legsúlyosabb problémák egyike megfelelő pénzalapok előteremtése, melyeket részben az egyes éredekelt államok rendelkezésére lehetne bocsátani. 1933. áprilisa óta magán szervezettek, főleg zsidó testületek, több mint kétfélmillió fontot bocsátottak a Segélybizottságra rendelkezésére, de még ez az összeg sem volt elegendő a kb. százezernyi menekült émet zsidón igazsztatenciájának megalapozására. Ujabbán különböző tervek merültek fel a menekültügy finanszírozására. Egy bizottság Amerikában akar többmillióss összeget gyűjteni, hogy Palesztinában és egyebütt százezer német zsidót telepíthessen le: fölmerült az a terv is, hogy a Nobel-bizottságot kéri fel egy-két díj átengedésére. Mindenesetre sokat várnak attól a újítástól, hogy a menekültügy nem a magánjótékonyág ügye lesz, hanem a Népszövetségben belüli hivatalos kormányképviselők fognak intézésében résztvenni.

Merénylet a bukaresti főrabbi ellen

Egész Romániában mélységes megdöbbenést keltett az a merénylet, melyet egy Jonescu nevű diák követett el Niemirower bukaresti főrabbi ellen. A főrabbi a zsinagóga előtt érte a támadás, mikor éppen a szombati istentiszteletre igyekezett. A merénylet golyója átszakította a főrabbi kabátujját, de ő magacosodásával határos módon sértelem maradt.

A merénylet letartóztatták. Megállapították, hogy vallási tébolyban szenved s már többször volt elmegyógyintézeti kezelésben. Mindamelllett kétségtelen, hogy a könnyen befolyásolható fiatalember a Romániában most is akadálytalanul folyó féktelen antiszemita izgatás hatása alatt követte el tettét.

V. György angol király halála

gyászba borította Anglia és az angol birodalom zsidóságát, az angol lobogó országai között Palesztinát is. Ismeretes, hogy az elhunyt uralkodó, éppúgy, mint elődjei, vallási és faji tekintetben a legfenéköltébb liberalizmust gyakorolta. Több ízben nevezett ki zsidókat a legmagasabb állami méltóságokra: elég példának Lord Reading indiai alkirályságát és külügyministerségét és Sir Herbert Samuel külügyministerségét említeni. A birodalom, melyet ez a kiváló uralkodó a legteljesebb alkotmányosság és demokrácia jegyében vezetett, mindenkor a népek és fajok szabadságá-

nak otthona volt. Virágzása és hatalma tökéletes cáfolata a badar mesének, hogy azok az országok, melyek a zsidónak otthont és szabad érvényesülési lehetőséget adnak ezáltal magukat gyengítik. Történelmi jelentőségű ténye volt V. György uralkodásának a palesztinai Zsidó Nemzeti Otthon megalapítása. Ezzel az egész zsidóság történetében korszakalkotó fordulatot idézett elő és megindította Palesztinában annak a zsidó településnek a lehetőségét, mely a zsidóságot nem megtúrt elemként, hanem ősi és saját jogon helyezi egy kicsiny földdarab birtokába és a zsidóság erkölcsi és kulturális fellendülésére is módot ad. Ezért az egész világ zsidósága, azok a zsidó tömegek is, melyek a zsidó nemzet vagy a zsidó nemzeti állam közösségtől távol állanak, igaz, zsidó együttérzéssel tekintik a palesztinai építő munkát és hála kegyelettel emlékeznek még az az uralkodóról, kinek jogara miatt ez a munka megindulhatott.

A szidra margójára Voiró

Irta: Dr. Rubinstein Mátyás
szekszárdi főrabbi

Vájodabér előkim el Móse vájómer élov: áni hásém — Az Isten szóla Mózeshez és mondá neki: Én vagyok az Örökkévaló." Nehéz ige, kétszer mondja: szóla, mondá. S mit jelent velejében a kijelentés: „Én vagyok az Örökkévaló?" Megnehezíti a megértést a Jörusálmának kommentálása: „Kol mókom seneemárlón dibbur chiddus mikró jés som — Ahol ez a kiefjezés: jábbér (szólj) fordul elő, ott valami új gondolat jut felszínre."

Magyarázatot csak az előző igék kapcsán nyerünk. Azt olvassuk az előző igékben: „Umioz bósz... Attól fogva, hogy bemenék a Faraóhoz, hogy a te nevedben szóljak, rosszabbul bánik e néppel, meg szabadítani pedig nem szabadítád meg a népedet." S válaszol az Örökkévaló: „Ató szireh... Majd meglátod, mi cselekszem a Faraóval, mert hatalmas kéz miatt kell őket elbocsátani és hatalmas kéz miatt úzi el őket az ő földjéről."

Tulajdonképpen bizonyos kishitűség nyilvánult meg Mózes felszólalásában: — hogy még rosszabb lett Izrael népének helyzete, amióta az Örökkévaló küldte őt a Faraóhoz. Meg is jegyzi a Talmud e vershez: „Az Örökkévaló szolt Mózeshez: „Kár azokért, akik elmentek s nem találattak többé. Hányszor nyilatkoztattam ki magamat Ábrahámnak

izsáknak s Jákobnak s ök nem bíráltak engem s nem kérdezősködtek a nevem után, te kezdetben mindjárt tudakozódtál nevem után s most meg azt mondod: ...nem szabadítád meg népedet. S hozzáteszi az Örökkévaló: Most látni fogod mit cselekszem a Faraóval..."

Ez tehát szidránk első igéjének az értelme. Mózes ismerte az Istent mint hatalmas Istent ismerte a Teremtőt, ismerhette mint magasságos Istent — de nem ismerte még mint Örökkévalót. Ezt mondja a Jörusálm: „Chiddus mikró jés som." Itt az Isten megismerésében egy új momentum merül fel. Ő Örökkévaló is s amit nem valósít meg ma, azt megvalósíthatja holnap holnapután. Mint Rási magyaráza: „Neemon lósállém góchor tóv — Megbízható hatalmának gyakorlásában." Ezt jelenti tehát nekünk az Örökkévaló nevezete, hogy az Isten hatalma nincs időhöz kötve — s amit nem cselekedett ma, — azt cselekedheti holnap.

A mi korunkat jellemzi a kishitűség. Azért ragadtatják magukat az emberek kétségbeesett lépésekre — különböző formában. A mi szent igénk arra tanít bennünket, hogy a mi Istenünk: Örökkévaló, hogy nekünk várni, tünni, kirtartani kell tudni s ha nem jön az üdv mindjárt, várni kell tovább s tovább — mert a végén jönnie kell mert a hatalmas Isten örökkévaló Isten is, a jövőben mindenkor ható, működő Isten, ahogy százados rab-ság után kiszabadította Izrael népet Egyiptomból, ezután sem fog elhagyni bennünket.

HIREK

ONAPTÁRO

Január 25, szombat — Sövát 1 (Sabbosz Ror—chodes, hetiszakasz: Vóiro, haftóra: Kajómár Adosem, Hásomájim, Jezs. 66 f. 1—25, Borchi náisi, szombat kimen: 5. 17), — jan. 26, vasárnap — Sövát 2, — jan. 27, hétfő — Sövát 3, — jan. 28, kedd — Sövát 4, — jan. 29, szerda — Sövát 5, — jan. 30, csütörtök — Sövát 6, — jan. 31, péntek — Sövát 7 (szombat bejöv: 4. 43).

Dr. Gábor Gyula. A magyar zsidóságot pótolhatatlan veszteség érte. Egyik legnagyobb értéke, büszkesége, méltó tekintélye kidőlt az élok sorából. Dr. Gábor Gyula kormányfőtanácsos, tartalékos őrnagy-hadbíró, a pesti izr. hitközség nyug. főtitkára, az Izr. Orsz. Iroda volt ügyvezető elnöke, kitűnő jogász, tudományos kutató és író jan. 13-án hosszú szenvedés után visszaadta tisztá, nemes lelkét Teremtőjének. Utolsó lehelletéig gyarapította elméjével és avatott tollával a tudományt, amelynek legkülönbözőbb ágaiban otthon volt. Jan. 15-én délben remették bensőséges részvét mellett. Ábrahámsohn Manó főkéntor lelkeket megrázó, művészi emelkedettséggel zsoltáráneke vezette be a temetési szertartást, majd dr. Hevesi Simon pesti vezető-főrabbi mondott klaszszikus szépségű és az egyéni fájdalom közvetlenségétől meleg halotti beszédet Barnai, Goldziher, Weiszburg méltó utódja fölött. Dr. Gluckstahl Samu a pesti hitközség, Szántó Jenő az Orsz. Iroda, Eppler Sándor hitk. főtitkár a tisztviselői kar, dr. Grünhut Armin a Budapesti Ügyvédi Kamara és az Ügyvédi Kör, dr. Boda Ernő, az Orsz. Ügyvéd-Múzeum gyászát tolmácsolta. Dr. Gábor Gyula egyéni és nyilvános működését a „Zsidó Élet” legközelebbi számában fogja méltatni egyik legbizalmasabb munkatársa.

— **Félix Warburg 65 éves.** New-Yorkból jelentik, hogy Felix Warburgot, az American Joint Distribution Committee nagyérdemű díszelnökét 65. születésnapja alkalmából a világon minden részéről elhalmozták szerencsekívánatokkal. Warburg kijelentette, hogy továbbra is élénken kíván tevékenykedni a zsidó közéletben.

— **Százéves talmudtudós** — a francia becsületrend lovagja. Párizsi tudósitónk írja, hogy Weizskopf M., a párisi Adász Réim orthodox hitközség lelki és tudományos vezetője, aki 77 év óta működik e minőségben hitközségében, a közeli napokban tölti be századik életévét. A francia kormány ez alkalomból a becsü-

פסח של Husvéti áru az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk

A felügyelete! az egri főrabbi, főtisztelendő

Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigoru felügyelete. E szigoru rituális felügyelet teljes erejű bizosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvéti áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvétli áru tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113, postafiók 5.

Telefon: 68-8-45.

letrend lovagiává nevezte ki. Weizskopf rabbi a Chászám Szófer tanítványa és mai napig megőrizte teljes szellemi és fizikai frissességét. Minden héten megírja drósóját, melyet szombatontint felolvásnak a templomban.

— **Barmicva a becsi Rotschild-házbar.** A bécsi Seitensetten-templomban jan. 12-én avatták fel a zsidó élet közösségébe dr. Rotschild Alfonz báró és neje szül. Montefiore Clarissa 13 éves Albert fiút. Az ismert meletlen, melyen a báró család rokonai barátai és tisztelői jelentek meg, a barmicva ifjút maifirnak hívták le és kitűnő héberséggel és hangsúlyozással mondta el a haftórárt. Dr. Feuchtwang főrabbi a Rotschild és a Montefiore családok zsidó tradícióba hívtá fel a 13 éves ifjú figyelmét, akinek atyja ez alkalomból számos jótékony célra adományozott.

— **Reading lord emlékére** a pesti hitközség jan. 26-án, vasárnap délelőtt fél 11 órakor a Hősök Templomában gyászistentiszteletet rendez.

— **A budapesti orthobox kórház új igazgatója.** A budapesti aut. orth. hitközség előjárósága január 12-én, öbtdai Freudiger Ábrahám elnökökete alatt tartott ülésén dr. Friedmann Izidor főorvost, aki a hitközségi kórház létesítése és fejlesztése körül kiváló érdemeket szerzett, kórházigazgatóvá választotta.

— **Házasság.** Fényes esküivő színhelye volt január 10-én, vasárnap délben a pesti Dohány-utcai főtemplom. Rosenberg István, Rosenberg Sándornak, a Geschwindt-gyár kitűnő igazgatójának és neijének, a VIII.—IX. ker. Izr. Nőgyelet elnökasszonyának, számos zsidó kulturális, emberbaráti intézmény áldott szívű, fáradhatatlan istapóljának fia vezette otárhoz Reisz Gyulának, a Phoenix Biztosító Intézet kiváló igazgatójának és neijének Lilly leányát. A fővárosi zsidóság elijén kívül zsúfolásig megtöltötte a templomot a társadalom minden rétegéből az a sok száz ember, akik szeretettel és nagybarbecsüléssel kísérik a közzgazdasági, illetve felekezeti életben jelentős hivatást betöltő örömszülők tevékenyke-

dését. Dr. Hevesi Simon pesti vezető-főrabbi bensőséges szavakkal bocsátotta az ifju párt új életútjára. Személyesen, levélben és távirati'lag a fővárosból és az egész országból rendkívül sokan fejezték ki az új párnak és szüleiknek szerencsekívánataikat.

— **Kultúrest Budán.** A Budai Izr. Hitközség január 19-én, vasárnap este 6 órakor Vető Sándor, a hitközség fáradhatatlan kulturális előjárójának irányításával rendkívül sikerült előadóestet tartott. Dr. Vidor Pál rabbi „A zsidó ünnep” címen tartott igen tartalmas előadást, Zoltán Irén operaezenekéső dalokat énekelt avatott művészettel. Komlós Pál kíséretével, Fehér Gyula, a Nemzeti Színház művésze pedig dr. Kiss Arnold néhány szép költeményét adta elő frenetikus hatással.

— **A VII. ker. Izr. Nőgyelet** ezidei felruházási akcióját a legszelesebb mederben befejezte. Elképzelhetetlen nagy volt a teljesítmény, amelyet a Nőgyelet kifejtett, mert a kerület és a kerületen kívüli szegények száma lényegesen felzaporodott. Nagyon sokan szorulnak embertársaik jószívére, azok közül is, akik nemrég a jobb középosztályhoz és maguk is az adakozókhoz tartoztak. A Nőgyelet megértve a súlyos idők parancsoló köteleességét, a legmesszebbmenő áldozatkészséggel ruházott fel 350 gyermeket és nagyon sok felnőttet. Fiúk és leányok elsőrendű cipőket, nagyon jó fehérneműeket és felsőruhákat kaptak. Akiknek szükségük volt rá, kaptak jó meleg téli kabátot. Nem volt a kiosztás díszes nyilvános ünnepély, hanem óriási munka méltó befejezése. Azok jöttek csak el a kiosztásra, akik szívvel-lelkelkel dolgoztak érte. Nagy volt az anyák boldogsága és a gyermekek öröme, mikor még megkapták ráadásul játékkukat és szeretetadományukat. Hála érte mindazoknak, akik önzetlen munkájukkal és adományaikkal hozzájárultak a VII. ker. Izr. Nőgyelet felruházási akciójához: jöttükért, emberszeretetükért jutalmazza meg őket a jó Isten.

— A sátoraljaújhelyi aut. orth. izr. hitközség tisztújító közgyűlésén elnökké már negyedízben nagy lelkesedéssel Blumenfeld Józsefet választotta meg. Előljárók lettek: Deutsch Adolf, Grosz Jakab, Berkovics Rafael, Klein Vilmos, Reisz Lajos, Rosmann Lipót. Pénztárnok: Lindler József ellenőr: Lipschitz Jakab, templomgondnok: Rubin Adolf, helyettesgondnok: Lipschitz Ignác, iskola-széki elnök: Dr. Schweiger Mór.

— A Budapest Székesfővárosi Községi Takarékpénztár a fővárosi pénzügytéztek közt elsőnek hozta nyilvánosságra mérlegét. A számadásokat először írta alá Liphay Lajos, az új vezérigazgató, akit ugyancsak múlt év végén neveztek ki hivatalosan, de már egy év óta maga vezeti az intézetet. A közönség bizalma mindinkább erősödik a takarékpénztár iránt, aminek bizonyítéka a betétállomány nagymérvű újbóli emelkedése. Az emelkedés a takarékönyvekre és a folyósámlákra elhelyezett betéteknél 15 százalékos, amennyiben 68,3 millióról kerek 10 millióval 78,2 millióra növekedett. Eddigi mobilitását az intézet jelentősen fokozta, ami óvatossági üzletpolitikájának és a helyes vezetésnek számszerűen is igazolt eredménye. Hitelezési tevékenysége terén szintén emelkedő irányt kezdett és parcellázási tevékenységét is nagy sikerrel tovább folytatta. A mérlegszámla eredménye 122.175.291,88 pengő. A bevételek emelkedése tette lehetővé a nagyobb nyereség kimutatását, az osztalék fizetését azonban gondos mérlegelés folytán nem javasolja az igazgatóság, hanem a belső erők fokozását tartva szem előtt, ezt az összeget a tartalékalaphoz csatolják.

— A gyöngyösi statusquo hitközség Kulturbizottsága január 6-án rendezte III. kulturális estjét, Dr. Fuchs József hatásos szép megnyitóját után Feigl L. H. főrabbi „Titokzatos végzetek szomorú láncolata egy tanaita családban” címen tartott előadást. Költői emelkedettséggel és finnyellett rajzolta meg Rabbi Chanina és családja életét és tragikus végét. A mincévig érdekes felolvasás után dr. Jakab Jenő rabbi számolt be nagy előadásában Iréne Harand „Scin Kampf”-járól, Fádalmas aktualitásként hatott az előadásban az előítéletek ellen és a felvilágosításért küzdő Mendelssohn Mózes halálának 150. évfordulójáról való megemlékezés, mely a német zsidóságot ismét a régi gyűlölet és igaztalan elfogultság sötét korszakában találta. A kulturális estének 3-ik előadását Gyöngyös szellettje, dr. Brüll László egyetemi tanár tartotta nagy várakozások között. Ez a fiatal tudós, kit a numerus clausus tanul-

mányai folytatása céljából külföldre kényszerített és fényes tehetsége elismerésül olasz egyetemi katecra't kapott, 10 évi távollét után is tiszta magyarsággal sokszor költői képekkel beszélt arról, arról hogy „Miképen döntötte meg a XX. század a fizika dogmáit?” Az elragadtatással fogaçott előadások között Fenyő Ferenc szavalt Kiss József költeményéből tiszta művészettel.

— Halálozás. Özv. Schück Mayerné, a néhai onódi orthodox főrabbi özvegye, január 17-én, 61 éves korában elhunyt. Január 19-én temették Onódon megindítóan őszinte nagy részvét mellett. Amíg élt, mindenét megosztotta szegényekkel, a szűkölködőkkel, gyermekeit páratlan önfeláldozással nevelte a vallás és zsidó tudás kimagasló egyéniségeivé. A község apraja-nagyja sírva kísérte utolsó útjára. Veje, Donáth Fülöp onódi főrabbi méltatta erényeit. Schück Jenő, a budapesti orth. Sasz Chevra igazgatója atyját siratja az elhunyt nagyszonyban.

— Sir Herbert Sámuel volt angol belügyminisztert, mint egy londoni távirat jelenti, az elhunyt lord Reading helyébe a Palestine Electric Corporation elnökévé választották.

— Egy öreg bajai orvos halála. Baján január hó 19-én meghalt dr. Bruszt Lázár fogorvos, aki több mint négy évtizeden keresztül volt Baján orvos, illetve mint egy 25 évig fogorvos. Vele ismét letűnik egyike azoknak a buzgó zsidóknak, az intelligens emből, akik nem resteltek felekezeti hovatartozásukat. Halála széles körben keltett őszinte részvétet. Temetése január 21-én történt. Elhunytát feleségén és 3 fián kívül, — egyik mint or-

vos folytatja atya gyakorlatát, a másik elektromérnök — hét még élő testvére s széleskörű rokonság gyászolja.

— A Mult és Jövő tavaszi szentföldi társasutazása dr. Patal József vezetésével. A Mult és Jövő tavaszi szentföldi társasutazásai évről-évre válogatott előkelő csoportot vonzanak palesztinai zarándokútra. Az idén különös tekintettel volt a rendezőség azokra, akik a Pézsach ünnepet feltétlenül otthon akarják családjuk körében tölteni és ezért a társaság közvetlenül ünnep után a legszebb tavaszi napokban, amikor a tengeri út maga is valóságos üdülés, teszi meg az emlékezetes utat. Indulás április 16-án Budapestről Triesztbe, innen a Lloyd Triestino „Palestina” nevű gyönyörű luxusgőzösén Velencét át Jaffába, illetve Haifába. Visszafelé pedig az egyiptomi Alexandrián és Athenen, Velencén keresztül térnek haza. A programba, mely tetszés szerint három, vagy négy hétig tart, fel van véve a Szentföldnek minden fontosabb régi és új nevezetessége. A résztvevőknek alkalmuk nyílik a tel-avivi tavaszi vásár megtekintésére valamint Egyiptom meglátogatására. A résztvételi díj igen kedvezményesen van megállapítva. Fontos a minél előbb való jelentkezés a helyek biztosítása végett. Részletes prospektust küld a Mult és Jövő szerkesztősége Vadász utca 11. (Telefon: 19-9-55.)

— A nagyváradi orth. hitközség képviselőtestülete január 12-én tartott közgyűlést, amelyen ugyanulag második ízben Ullmann István választotta elnökévé.

— A mátyásföldi Izr. Nőegylet dec. 22-én, nagyszámú előkelő közönség jelenlétében tartotta meg gyermekfelruházási ünnepélyét, mely alkalommal 120 — köztöltük 36 sashalmi barakklakó — szegényorsós gyermeket látott el új, megteiruhával. Az értékes adományok összegyűjtése és elosztása a Nőegylet agilis elnökszonyának, Guttman Emőnének érdeme, ki áldozatot nem kímélve, hónapokig fáradozott az akció érdekében.

— A kecskeméti kongr. izr. hitközség jan. 12-én tartotta tisztújító közgyűlést Bleyer Ferenc korelnök vezetésével. Timár Dezso választási bizottsági elnök jelentés után megejtették a választást. Im-már a harmadik ciklusban dr. Donáth József ügyvéd, városi tb. t. főügyész lett egyhangúlag az elnök, helyettes elnök: dr. Holczer Zsigmond orvos, ügyész; dr. Dékány Aladár ügyvéd, elő-ljárók: Aszódi Samu, dr. Fritz Miklós, Gichner Jenő, Kozma Andor, dr. Moskovitz Lajos (új), dr. Schönberger Dezso, Spitzer Bernát, dr. Szigeti Mihály (új), Vajda Lajos (új), Varga Adolf, templom-gondnokok: Braun Pál, Kohn Elek.

Pályázati felhívás!

Az Orsz. Izr. Tanítóegyesület elnök-sége pályázatot ír ki a következő tétel kidolgozására:

Hogyan győzheti meg a tanító a körvéleményt arról, hogy a zsidó iskola fennmaradása létérdeke az egyetemes zsidóságnak.

A pályamunka legfeljebb egy nyomtatott ív (16 oldal) terjedelmű lehet és egész szelleme olyan legyen, hogy az a propaganda célokat szolgáljon. A pályadíj ötven pengő, mellyel a legjobb munkát díjazzuk. A pályázat titkos és határideje 1936. február 29. A legépeit, vagy idegen irással írt és jelílgés levéllel ellátott munkát az egyesület titkári hivatalába: VII. Wesselényi-u 44., ajánlvá küldendők be. A pályanyertes munka az egyesület tulajdona lesz, melyet az minden díjazás nélkül lapjában közölhet és külön lenyomatként propaganda céljából terjeszthet.

Dr. Vilner Ferenc
titkár

Schichtancz Ármán
elnök.

— **Felhívás a zsidó szülőkhöz.** Felkérjük az igen tisztelt szülőket, hogy ha gyermekeik házitanyájára szorulnak, forduljanak titkárságunkhoz, ahol elemi kö-zép és kereskedelmi iskolások házitanyatásában és egyes tantárgyak (héber, barmicvó, latin, német, hegedű, zongora stb.) oktatásban jártas állásnélküli tanítók és tanúrok csekély díjazás mellett állanak rendelkezésünkre. Orsz. Izr. Tanítóegyesület, Budapest, VII., Wesselényi-utca 44. Telefon: 44-0-85.

— **A Wizonak** január 26-ra a Goldmark-teremben tervezett előadóját elmarad, miután Lily Freud-Marle előző művésznő közbejött akadályok miatt nem jöhet. Itt említjük meg, hogy a Wizo legközelebbi teadélutánját február 4-én, kedden délután 5 órai kezdettel tartja, amelyen Patai Edit a kiváló írónő „Ifjúsági problémák”-ról beszél és Patai Éva munkadalát az általános cionista ifjúság mozgásművészettel eleveníti meg. Vendégeket szívesen lát.

— „Ifjúság és hitközség” címen dr. Riegler Tibor, a zsidó ifjúság egyik legtehetségesebb tagja rendkívül érdekes előadást tartott a pesti hitközség szabadegyetemi előadássorozatában jan. 13-án. Nagy közönség hallgatta és őszintén tapsolták.

— **A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank** igazgatósága Weiss Fülöp elnöklété alatt e hó 21-én ülést tartott, amelyben megállapították, hogy az 1935. üzletév 3 millió 301.098.23 pengő tiszta nyereséget tesz ki, az előző évi 3,284.589.96 pengővel szemben. Elhatározta egyben az igazgatóság, hogy a f. é. február hó 4-én délután fél 5 órakor megtartandó 94-ik rendes évi közgyűlésnek javasolni fogja, hogy az 1935. évi osztalék kifizetésére, ugyanúgy, mint tavaly, 1,500.000 pengő vagyis részvényenkint 3 P fordíttassék továbbá, hogy a rendes tartalékalap 1000.000 P-vel, az intézeti épületek értékesítkelési alapja 200.000 pengővel, az alkalmazottak jóléti intézményei pedig 60.000 pengővel javadalmaztassanak, míg az 1936. üzletévre 1,257.793.12 P nyereség vitessék elő.

— **El akarják vitatni Spinoza zsidó származását.** Berlinből jelentik, hogy a „Judenkenner” című újság szerint „Spinoza nem igen lehetett zsidó mert befolyása a szellemi életre túlságosan tartós. Hiába próbálják a tudálekosok rákenni, hogy Baruchnak hívták volna...”

— **Szabó S. Vilmos: „Levelek egy megtévedt zsidóhoz”.** Valamikor nagyon kultivált műfaj kései termékekéről szólnak, mikor Szabó S. Vilmos nagy írói képességekre valló füzetét ismertetjük. A Profiat Duzán és Geiger Ábrahám ilyen mű irásával tart rokonságot. Hittestvérehez ír, aki el akarja hagyni apái hitét, hiszen a zsidóságból nem lát semmit, a zsidóságot nem élte át, vallása az ő számára csak „idegállapot”. Nem gyökeredzik lelki szálakkal benne a zsidóság ősi talajában. Ám a vallástól a vallási hagyományoktól való elszakadás nem olyan könnyű. Aki hitet cserél, lelki örökségét pazarolja el, mert a zsidóság „ősökön keresztül szüremelő lelki és szellemi átvörklés, amelynek előttdt atyád volt az utolsó hordozója.” Bemutatja a szerző megtévedt testvérenek a zsidó szenvedések történelmének néhány lapját: a spanyol inkvizíciót, magyarországi múltunk néhány képét. Ezek a példák csak tántoríthatatlanságra taníthatnak. Ha elhatározásának indítója talán szerelem, házasság, úgy figyelmeztet a szerző, hogy a vegyes házasság lelki tragédiák és meghasonlások csíráját hordja magában: nem szokhatik egybe két ember, kinek lelke két külön világ! Sok tanulást meríthet az olvasó Szabó S. Vilmos füzetéből.

— **A Makkabi World Union Baska Bystricai téli játéka.** A „Makkabi World Union” zsidó sportvilágszövetség II. téli játékeit az idén Baska-Bystrica-ban (Besztercebánya) február 18-24 között fogja megtartani. A téli sportok számos ágát felölelő játékok iránt általánosan nagy érdeklődés nyilvánul. A Magyar országról odautazók számára a VAC központi titkársága szolgál felvilágosítással. (Wesselényi utca 44. Telefon: 44-0-85.)

— **A Magyar Cionista Szövetségben** (Andrássy út 67) vasárnap, január 26-án Fazekas L. Pál „Palesztina cionizmus nélkül?” címmel délelőtt fél 11 órai kezdettel tart előadást. Belépődíj nincs.

— **Zsidó mesedélután.** A Cionista Szövetségben minden szombaton délután 5 órakor zsidó mesedélután. Holán Lili mesél. Belépődíj nincs.

— **Ingyen héber kurzus** a Cionista Szövetségben. A M. C. Sz. február 1-től kezdők s haladók részére 3 hónapos héber nyelvtanfolyamot indít. A tanfolyam a M. C. Sz. tagjai részére díjtalan, nem-

tagok három hónapra 5 pengőt fizetnek. Kezdkönek hétfőn és csütörtökön este 7-8. Haladóknak hétfőn este 8-9. Csütörtökön este 8-10 társalgó est. Bővebb felvilágosítást a titkárság ad. Andrássy út 67. Telefon: 28-4-89.

— **Névmagyarosítás.** A belügyminiszter megengedte, hogy Goldberger Tibor budapesti lakos casládi nevét Gárdosra magyarosítsa.

— **A Vívó és Atletikai Club** alapításának 30. évfordulója alkalmából rendezendő sportbemutatóit a január 11 és 12-én az izr. leánygimnáziumban nagy sikerrel megtartott országos Szoldos Andor emlékvívóversennyel kezdte meg. A vívótársadalom nagy érdeklődése mellett 68 nevezéssel, dr. Kálmán Imre szakosztályi elnök irányításával, mintaszerű fegyelemmel és renndel folytak le a mérkőzések, melyeken az első díjat Dabóczy (BSE), a másodikikat pedig Wesel István a VAC jeles vívója nyerte meg.

— **Liebermann-kiállítás Berlinben.** Max Liebermann, a világhírű német festőművész halálának első évfordulója alkalmából a berlini zsidó hitközség február havában a zsidó múzeumban Liebermann-kiállítást rendez, mely a halhatatlan mester működését végigkíséri ifjúságától haláláig.

— **A Fővárosi Szegény Gyermekekért Egyesület** január 7-én székházában bőkezű áldozatkészséggel ruházta fel a gondjaira bízott gyermekeket előkelő érdeklődő közönség jelenlétében.

— **Felhívás a magyar zsidósághoz!** Éppen mostanában készül el a „Magyar semigotha, magyarországi zsidó családok almanach”-ja, amely a magyar zsidóság zömét foglalja magában, ehhez kérem zsidó hittestvéreim támogatását, hogy családi adataikat, úgy felmenő, mint lemenő és olcalági rokonait velem közölni sziveskedjenek. E nagyszabású akcióhoz pontos kimutatást kérek, hogy fáradságos munkámmal még idejében elkészülhessek. Sziveskedjenek az adataikat beküldeni, pontos születési hely, év, hó, nap, és az elhalálozási év megjelölésével. Pápai Elemér geneologus (Budapest, VII. Dob-utca 84. III. 19.6.)

TAUBER

PENZIÓ ÉS ÉTTEREM
A B B A Z I A

Elsőrendű orth. kóser
konyha. Szobák minden
komforttal, teljes penzió-
val olcsó árban!

Prospektust küldünk!
TELEFON ABBAZIA 376.

3 szó csupán

SIRKŐ LÖWY-NÉL BUDÁN

II FŐ UCCA 79. TELEFON: 51-5-81.

KÜLÖN NAGY LERAKAT

ALKALMI VÉTELEKBŐL

LEGOLCSÓBB ÁRON

II., ZÁRDA U. 3

Margit körút sarok

SPECTATOR NOTESZÁBÓL

„Itt lakik, kérem,
özvegy Köhnné?”

Tudvalévő, hogy a magyar nyelvnek különböző nyelvjárásai vannak, melyeket a jellegzetes magánhangzóról izó-, öző-, ezó-, stb. nyelvjárásoknak nevezünk. Egyik felekezeti lapírtásunk a maga eredetiségre törekvésében az ezó-nyelvjárást képviseli. Ime a példa rá!

Legutolsó számában, elibe rohanván az időknék — nagy versenytutó! — hírt közöl az új hitközségi kabinetről. Szenzáción! Az „új” kabinetben mind benne vannak a „régiek”, csak egy hiányzik: az egyik elnökhelyettes, aki annakidején a — másik elnökhelyettesessel szemben a jelenlegi elnökök kandidálta az ismeretlenség homályából és meg is választotta. Tudni kell, hogy ezt a lapot alapításakor ugyancsak a most kifejtett elnökhelyettes protezsálta be a felekezeti életbe és még a 3 év előtt lefolyt Goldberger—Stern választási harcban is a most kifejtett elnökhelyettes vezényszavára csinálta a jobbra át-ot és balra át-ot. A gyengéd kíméletességnek bámulatos iskolapéldáját produkálta tehát, amikor így tudatta egykori protektorával, hogy a Nagyúr kegyeinek napja 5 rá már nem mosolyog...

— Ezó?! — mondta magában egy napkeleti bölcs kristályos logikájával. Ahogy az egyszerű zsidó közölte kíméletesen Köhnnével a férje hirtelen halálát, felkereste az özvegyet és megkérdezte: „Itt lakik, kérem „özvegy” Köhnné?”

Mert a tapintatból és finomságból egy pint ér annyit, mint az erőből a maximum.

Péntek este a Duna- korzón

Lapunk egy barátja nemrégiben a Dunakorzó-kávéházban olvasgatótt. Tőle hallottuk a következő esetet. A szomszéd asztalnál felekezeti életünk nagyjai diszkuráltak. Péntek este lévén, a smuz és kólecolás természetesen legélénkebben szivar- és cigarettafüst mellett folyik. A szót a Führer vitte.

A vita javában tartott, mikor az asztalnál megjelent a felsőház egyik kitűnő zsidóhitű tagja.

— Hát te hol jártál, hogy olyan későn jössz? — kérdi a Führer.

— Én a templomban voltam, ahová te későn sem érkeztél meg — felelte a kérdezt. — Vagy talán úgy gondolod, hogy választás után is ráérsz egy hála-imára?

„Köser chazerfieszl...”

Ez nem Budapesten történt... A rabbit vacsorára hívta községének egy notabilitása. Másnap kolportálták városzerte, hogy az a vacsora — disznótoros vacsora volt.

Papunkat meginterpellálta egyik bizalmas barátja:

— Azt pletykálják — kezdte —, hogy te is ott voltál a disznótoron.

Mire frappáns válasz jött:

— Igen, de én — nem ettem belőle... Köser chazerfieszl...

A gyűlölet irodalma

A mai német irodalom...! Ha helyes kifejezést akarunk használni, akkor nem is lehet a mai német irodalomról beszélni, mert tulajdonképpen kétféle német irodalomról kell beszámolni; arról, amelyeket a Thomas és Heinrich Mann-ok, a Stephan és Arnold Zweig-ek, a Lion Feuchtwangerek, a Lili Körberek (van-e ki őket nem ismeri?) írnak és arról, mely Wilhelm Hauff, F. O. H. Schultz, Christian Loge, Felix Nabor, Ulrich Fleischhauer Wolfgang Diewerge (van-e ki őket ismeri?) lelkivilágát tükrözi vissza. Az utóbbi elterjedése nyilván megáll a Harmadik Birodalom földrajzi határainál, az előbbi olvasótáborra az egész kultúrvilág.

Mi most az utóbbiakról akarunk beszámolni. Természetesen nem egyenkint minden könyvről. Amint lapozgatunk a „Börsenblatt” könyvrekklámjai között, úgy érezzük, hogy ezek a könyvek, melyeknek rövid ismertetései, de főleg az ismertetések illusztrációi tökéletes tájékoztatást adnak abból a szellemből, melyben megszülettek, valóságos kórszimptomái annak a szörnyű betegségnek, melyben a szerencsétlen nép szenved.

„A propaganda feladata” — írja Hitler „Mein Kampf” című önéletrajzában — nem különböző jogok mérlegelése, hanem ellenkezőleg, annak a jognak kihangsúlyozása, melyet képvisel. Nem is kötelessége az objektív igazságot kutatni — feltéve, hogy az a másik oldalnak kedvez — hogy azután a doktrinár öszinteséggel a tömegek elé tálalja, hanem megszaktítás nélkül a saját igazságát kell szolgáltatnia. Szóval a cél érdekében a valósággal ellenkezőt is szabad, sőt kell mondani és a propaganda igen éljen az inobjektivitás és a hazugság fegyverével, ezzel a félelmetes és romboló szellemi fegyverrel. Nos, ez a propaganda-irodalom bőségesen él is ezzel a fegyverrel.

„Die Juden in Deutschland” a címe az egyik könyvnek, melynek első kiadása teljesen elfogyott. Elképzelhető, milyen megállapításokat tesz Ballinról, Rathenauról, Einsteinról és a többiekéről, akik szerinte bizonyára nagyban hibásak Németország mai szomorú helyzetében. F. O. H. Schulz „Jude und

Arbeiter” című munkája „valóban megbízható források”-ból vett adatok kapcsán akarja bizonyítani, milyen szellemi és fizikai rabságban tartotta a „zsidó szocialista” vezetőség a munkást. Igen érdekes, hogy a legtöbb könyvismertetés többszörösen és feltűnő módon hangsúlyozza a könyv adatainak „megbízható” és megállapításainak „gyűlöletmentes és objektív” voltát és nem éri, milyen gyanús ez a bizonyító hév! Gibt es jüdische Ritualmorde? — kérdi Christian Loge és természetesen „igen”-nel válaszol, természetesen bizonyít is, mivel? Thomas v. Damascoussal, Solymossi Eszterrel és a többiekkel. Közben kicsit megvádolja mindazokat a bírákat, akik a felmentő ítéleteket hozták, hogy a zsidó tőke és az államhatalom nyomására mondták ki igazságtalan ítéleteiket. Most egy ismert név következik a szerzők sorában: Alfréd Rosenberg, aki „Unmoral in Talmud” címen a szokásos módon és megszokott hűségű idézetekkel kívánja igazolni a nürnbergi határozatok jogos, sőt, szükséges voltát.

Félix Nabor „Shylock unter Bauern” című regényének címlapja mezőt ábrázol, melyen görnyedt paraszt szánt, míg a látóhatár széléről egy szakállas, röhögő, gögös zsidó fej emelkedik föléje mindent elnyomó súllyal. „Beweismaterial” gegen Juda” címen Ulrich Fleischhauer gyűjti össze mindazokat az adatokat, melyek a berni per kapcsán a zsidók ellen szóltak, helyre az általuk kijelölt szakértők nyilatkozatait. Ugyanezt teszi a „Kairoer Judenprozess” című könyvben Wolfgang Diewerge. Természetesen nem hiányzik az új kiadványok sorából a „Die Protokolle Zions” sm. ez alkalommal három csillaggal névtelenné tett szerzővel. „Ein Buch, auf das Zehntausende warteten” — állapítja meg a nyomtatvány a „Die musikalische Juden ABC”-ről, mely 1700-tól napjainkig működött zsidó komponisták, szövegírók, zenészek és kiadók neveit sorolja fel hézagpótlásul, nemcsak a nép, hanem főleg a hatóságok okulására.

Gräfin Salburg: „Hochfinanz” címen egy zsidó család emelkedését és egy arisztokrata nemzetiség bukását állítja az olvasó elé, bizonyára igen pasztiku-

san. Mégis, egy német grófnő csak ismeri a zsidó pénzmágnások belső életét! Prof. Dr. Severin Grill a Talmudot és Schulchan Aruchot ismerteti „komoly és gyűlöletmentes” hangon, ahogy a reklám beharangozza. Itt említjük meg, hogy Joseph Delmontnak ragyogó tragikus könyve az orosz zsidók szenvedéseiről új kiadásban jelent meg, mert Delmont „megtért”. Nem tudjuk, milyen változásokon ment át az új kiadásban a regény tartalma, a címéből mindenesetre kimaradt a „Juden” szó és csak az „In Ketten” maradt meg.

„Juden in der weissen Weste” a címe Edwin Knocker regényének, mely szintén „alapos forrástanulmány eredménye, mentesen minden elvakultságtól és gyűlölettől” és a zsidó pénzemberek káros működéséről rántja le a leplet egy márkáért fűzve és kettőért kötve. Végül Lion Feuchtwanger világhírű „Jud Süß” könyvének ugyanilyen című ellenkönyve Wilhelm Haufftól, aki az ismertetés szerint a modern finachiának őse volt. „A szabadelvű ideák szellemében ismerteti Hauff ennek a gyalázatos zsidónak tetteit — sopánkodik az ismertetés — igen enyhe beállításban, sőt néha valósággal idealizálva az ő s nővére alakját úgy hogy kénytelenek voltunk a könyvet megfelelő magyarázatokkal ellátni, nehogy az olvasónak téves fogalmi legyenek ennek a könyvnek olvasása után, ha nem is olyan károsan nagy mértékben, mint például a zsidóbarát Lessing „Bölcs Náthán”-jának olvasása után.

És így tovább! Közben megjelennek más német könyvek is, igaz, külföldön. Zweig, Mann, Körber és a többiek könyvei. Vajon melyeket várják oly nehezen a tízezrek a világ minden tájékán, ezeket, vagy a Musikalisches Juden ABC-t?

MARTIN BUBER :

Feleletmondások

Az utak

Egy tanítványa megkérdezte az apti rabbit: „Így szól az írás: Mert Isten megismeri az igazak útját, de a gonoszok útja elvész. Mintha a mondat két része nem váгна össze.”

A rabbi megmagyarázta: „Az igazak útja számos és sokféle és a gonoszok útja is számos és sokféle. De Isten lényegében megismeri az igazak számos útját, hogy ezek egybeessenek és kívülük más nincsen. De a gonoszok útja is számos és sokféle és ezek nem egyebek az egyetlen út sokféle elvesztésénél. És ez végül bebizonyosodik maguk a gonoszok előtt is annyiban, hogy valamennyien elvesztik a maguk útját és elvesztenek minden utat. Úgy járnak, mint mikor valaki az erdőben halad és egy úton egyre továbbmegy és nem tudja, miért megy ezen az úton és nem más tőn és éjjel-nappal megy előre; míg végre eljut egy nagy bükkfához, mely az út végén áll és itt elvész az út és az ember nem mehet tovább és visszamenni nincs mersze, mert számára elveszett az út.”

Készülődés

Miután Rabbi Berach a pészachünnepek előestéjén a kovászt elégette és hamuját szétszórta, elmondta az áldást és megmagyarázta: „Minden kovász, ami csak házamban van, — mindent, ami bennem erjed, amit megpillantottam és meg nem pillantottam, — ha azt gondolom is, hogy alaposan körülnéztem önmogamban, bizonyára mégsem néztem körül kellőképpen; amit elégettem és amit el nem égettem, a gonosz ösztön el akarja velem hitetni, hogy mindent elégettem, ámde csak most veszem észre, hogy őt nem égettem el; azért könyörgök hozzád, Istenem, legyen kiirtva és elszórva a föld poraként!”

Az igazi bölcsesség

A canzi rabbi egyszer az ablaknál állott és kinézett az utcára. Arra jött egy ember, a rabbi kocgott az ablakon és intett neki, hogy jöjjön be. Mikor az ember belépett a szobába a rabbi megkérdezte: „Mondd csak, ha egy zacskót találnál tele tallérral visszaadnád-e tulaj-

donosának?” „Rabbi, felelte az ember”, a talált zacskót haladéktalanul visszaadnám, ha tudnám, hogy kié”. „Bolond vagy”, mondta a canzi. Ismét az ablakhoz ment, behívott egy másik járókelőt és ugyanazt a kérdést intézte hozzá: „Nem vagyok bolond?” válaszolt ez, „hogy visszaadják egy pénzeszacskót, mely a kezembe került.” „Gonosz ember vagy”, mondta a canzi és egy harmadik járókelőt hívott be. „Rabbi, hogy tudhatom, hogy akkor hányadán leszek? Hogy le tudom-e majd győzni a rossz ösztönt? Talán úrrá lesz rajtam és el fogom tulajdonítani másnak a birtokát; de hátha Isten, kinék neve áldott legyen, megsegít a rossz ösztön ellenében és én visszaadom a talált dolgot jogos tulajdonosának.” „Mily finoman beszélsz”, kiáltotta a caddik, „te vagy az igazi bölcs.”

A vágyak netovábbja

Egy tudós így szólt a rosdoli rabbinak:

„Ugy tetszik nekem, a caddikság a vágyak netovábbja.”

„Valóban így van,” válaszolta a rabbi, „de hogy valaki azt elérje, előbb magában minden más vágyat le kell győznie.”

A három kérdés

Amikor a geri cadik az írás-magyarázatban eljutott a szavakhoz, melyeket Jákob intéz a szolgájához: „Ha réad talál Ézsau testvérem és kérdez téged, mondván: kié vagy te, hova mész és kihez tartoznak ezek itt előtted?” akkor így szólt tanítványához: „Figyeljétek jól meg, mennyire pánaszlatosak Ézsau szavai bölcsseink példázataihoz: Tekints három dolgot: tudjad, honnan jöttél és hová mégy és ki előtt fogsz egyszer számot adni magadról. Jól vigyázzatok, mert annak, aki e három dolgot vizsgálja, résen kell lennie, hogy lelkében ne Ézsau tegye fel e kérdéseket. Mert Ézsau is felteheti e három kérdést és szomorúságot hozhat az emberre.”

A felfuvalkodott aszkéta

Mikor a rposici Rabbi Naftali még ifjú volt, élt az ő szülőhelyén egy ember, aki huzamos böjtölés és virrasztás után azt vélte, hogy közeljutott a tökéletességhez és ezen felfuvalkodott a szíve. Rabbi Naftali, aki jól látta, hányadán áll ez az ember, jelen volt egyszer a tanházban, amikor egy fiú a könyökével érintette a szemlélődés mérült aszkétát. A rabbi rendreutasította a fiút: „Hogy merészeled ezt az embert zavarni! Nem tudod, hogy huszonnégy óra óta böjtöl?” „Sőt mi több, egyik szombattól a másikig”, igazította helyre az aszkéta. Ekkor nyilvánvalóvá lett, ami eddig rejtve volt.

Egy modern költőről

Baumbach Rudoltól *)

Modern költőről zengek én
Egy apró éneket
Zsidótól pénzt kölcsönbe kért
S antiszemita lett.

Prémes bundába öltözött
S a harcban félre állt.
A fajt faj ellen izgaltá
S hirdette a halált.

S midőn megszalta aljasul
Imádott kedvesét,
E lány hűtlenségére irt
Egy mélabús mesét.

Fordította: Feleki Sándor

*) Baumbach a múlt század egyik legkiválóbb költője volt. A katolikus nagy poétának e verse most ép oly aktuális, mint ötven év előtt, megírásakor volt.

Megjelenik!
MAGYAR ZSIDÓ KÖZÉLET

1905—1935

ARANYSAS A VÁROS FÖLÖTT REGÉNY A ZSIDÓ-RÓMAI HÁBORUBÓL

12.

IRTA: SZEKULA JENŐ

Még tartott az általános ödöklés és a zsákmány szétosztása, az alkonyat idején, mikor Sylas az előersejével a véres tusa színhelyére ért. A fölgyjutott sátrak és a fáklák kísérteties világításánál, olyan érzések juttették hatalmába, hogy kaprázat játszik vele. Soha nem látott szakállas és félelmetes alakok bújtak elő a sziklák odvaiból, mintha halott makábiak hazajáró szelleme lenne — és mészárosok mődjára öldösték a páncéla bújtatott római légionáriusokat. Az antiochia hadsereg, — amelyet büntető expedíciónak szántak, megrendült és összeomlott, s maga a vezér is menekül már meghiált kis csapatától vécte, s csak a sötétségben bízik, hogy pusztá életét megmenetheti.

— Ki tette ezt? — dörmögte Sylas szemét dörzsölve. És ekkor megpillantott egy ifjú harcost, aki nyilván a hegyvidék fölkelőinek vezére volt. Aranylő görög sisak volt a fején, s kihúzott kardja bíborszínűnek látszott talán a tűz visszfényétől, vagy a kiontolt vértől.

— Ime az angyalok egyike... aki le szállott a mennyből, hogy velünk harcoljon... csodogta Sylas, aki nagyon babonás volt.

És Jozsua ez a szent és kegyetlen katoná jutott eszébe, a honfoglaló hős, aki eget és földet szerzett a pusztákban csüggedten menekülő népnek. S ime megismétlődnek a csodák... mintha most is mennyei kőeső pusztítaná az ellenséget, mint valamikor szétverte a kanááni királyokat.

S eszébe jutott az is, amit valamikor a szent könyvekbe olvasott, Jozsua vezér a jerikói mezőn, harc közben egy gyönyörű arcú fiatal embert pillantott meg, amint kivont karddal állott egy magaslaton.

Jozsua megszólította.

— Ki vagy te? Az ellenséghez tartozol-e vagy pedig a mi csapatainkkal harcolsz?

A jelenés pedig ezt felelte.

— Én a menyország angyali seregének fővezére vagyok. Borulj a földre Jozsua és old meg a sarudat... mert ez a hely, amelyen most állasz, szent föld.

S a hívó Salysnak... eszébe jutva ifjúsága olvasmányai, reszkető térdekkel közelített a sisakos ifjúhoz. Háromszor egymásután, mélyen meghajította magát.

— Az angyalokkal jöttél? — kérdezte tágra meregetett szemmel.

Az ifjú kezét nyújtotta az öreg katonának.

— A hegyekből jöttem. Én Simon vagyok... Gjora fia!

Ötödik könyv

Nero és Vespasián

Nero császár hangversenykörúton volt Görögországban, amikor a zsidók vezéres győzelmet arattak Bet-Horon völgy-szorosában, rendes római sorkatonaság fölött, — és az antiochiai XII-ök légiőt lemészárolták. Neró, akinek a történelem kegyetlen híré költötte, nem volt annyira vérszomjas zsarnok mint aminek Sautonius és más későbbi krónikások sokszor

tűzött és nem mindig elfogúlatlan előadásai feltűntek. Tizenháves korában lépett a trónra, a művészet áhíatos szerelmével a lelkében, — s boldog és büszke arra, hogy ő a békecsászár, — s a latta zárva marad Janus templomának a kapuja, — ami annak a jele volt, hogy a római birodalom békéjét a távoli határon semmi sem nyugtalanítja. Nevezetes hadjáratok nem is fűződnek uralkodásához.

Én a barbárokat nem kardommal, hanem lantjátékkal fogom meghódítani — hirdette sokszor gyermekek keséssel, bortól mámoros fővel, szabadosai és udvaroncái között.

Sokkal büszkébb volt szépen csengő tenorhangjára. Lantjátékban elért ügyességére, és görögös műveltségére, — mint arra, hogy ő világ leghatalmasabb birodalmának a császára. S mikor forradalmi megmozdulás tört ki ellene, egykedvű arccal mondta:

— Mit bánom én, ha el is csapnak a trónról. Akkor is meg fogok élni. Alexandriában, mint világhírű színész.

Ősei híres katonák voltak, — őe ő nem irigylte hadvezérj dicsőségüket — és nem igyekezett a palotában zórtó hadi trófeumokat gyarapítani. Életében egyetlen diadalmenetet tartott, — akkor, amikor fellépett a nápolyi színházban, s ott az énekversenyben ő vitt el minden bábékoszort. Inkognitóban lépett fel, — de természetesen a színdirektortól az utolsó gépezék, minden ember tudta a színháznál, hogy ki ez a szóke, szaplós versényének, aki fodrozott fehér ruhában, a hangversenyénekesek szokásos botjával megáll az emelvényen, és szerényen meghajolva, produkciójának megkezdése előtt éneklő és gyermekes hangon előre betanult beszédet mond a versenybíráknak, amelyben pártfogásukat és elnézésüket kéri. Nem is szóva a tapsoncok ezreiről, akiket a túlbuzgó Tigellinus terelt a nézőtérre, előre betanítva a jámborokat a tetszésnyilvánítás különböző fokozataira, hogy tapsuk és kórusban elzúgott üdvrivajuk elhatolt egészen a tengerig, a császári hajóraj horgonyzott. Neró annyira fáradhatatlan énekes volt, hogy néha reggel hat órától (az ókorban akkor kezdőött a színház.) késő estig egyfolytában énekel, míg a nap búcsú sugarait küldte a homályba borult óriási nézőtérre, — s az is megesett, hogy versenytársait nem is engedte szóhoz jutni. Csoda-e, hogy minden díjat és minden koszort neki ítélt oda, a nem épen elfogúlatlan zsűri. Neró császár erre a sikerére volt a legbüszkébb. Rómába visszatérve, pompás diadalmenetet tartott, s nem róstell felszállani Augustus aranylemezekkel borított csiadalszekerére. A tisztjei póznákra tűzött nagy táblákat vittek a menetben, — s legyőzött népek és városok helyett, — azoknak az énekeseknek a neve volt fölserolva, akiket a császár az énekversenyen legyőzött s dalok címe és szövege, amiket előadott. Nem csoda, hogy Agrippina majdnem ájultan roskaét össze, amikor palotahölgyei hírt

vittek neki, fjának furcsa diadalmenetéről.

— Ez a gyermek már tökéletes bold, mondta a nagy Germanicus leánya. Nem törődik azzal, hogy Róma kineveti. Az ünneplésben nem veszi észre, hogy még az utcakölykök is gúnyt üznek belőle.

A judeai véres esemény idején, a császár megint hangversenykörúton volt, ezúttal a művészet és a zene klasszikus földjén Hellaszban. Róma égése után ment Görögországba, hogy csak akkor térjen vissza hazájába, amikor Róma fölépül hamvaiból. Róma újjászülettese majdnem két évig tartott, — idegenből hozott munkások százezrei dolgoztak, de a régi poloskafészekből a téglá és emeletes deszkaoltományok helyett, márványból és üvegből készült ragyogó és művészi szépségű világváros támadt. Méltó Róma dicsőségéhez és hírnevéhez. Még napjainkban is, bárhol ásnak is Róma környékén, valóságos üvegbanányokat hány ki a föld. Neró újjáépített városának emlékére.

— A görögök majd jobban megértene engem mint idehaza. Hellasz fiaj értik a zenét. Nem olyan butófülként mint a rómaiak, — monctá Neró, mikor hajóra szállt.

Hangversenykörúta, majdnem két évig tartott. Ez volt a művészet-bolond császár életének legragyogóbb ideje. — Annyi ajándékot, győzelmi emléket és koszortot hapott, hogy hajón, társzekerken alig győzte hazaküldözgetni Rómába.

Épen Athénben pihenté ki utazásai és színész szereplése fáradalmait, mikor Cestius egyik futárja jelentette neki a judaeai eseményeket. Neró felhőrdült dühében. Nem jó híreket kapott Rómából sem. Az idegenből hozott munkások ezrei fölépítettek az elhmvadt várost, de behurcolták a járványokat is, — egyszerre kettőt, — a pestist és a fekete himlőt. Egyetlen hónap alatt harmincezer temetést jegyeztek föl a Libithina-évkönyvek. Egy napokkal azelőtt kapott ellenőrizhetlen jelentés pedig arról számolt be, hogy gall légiók lázonganak.

Csapkodott, tört, zúzott idegességében amint szokása volt.

— Hát már a zsidók is kötekednek velem! — Majd rájuk szabacítom Vespasiánst, az majd megtanítja őket.

Nem volt valami jó vélemény Vespasiánusról, de itt van a kéznél közel. — Volt a rovásán is ennek az öregedő tábornoknak, — egyszer elaludt a színházban, — előadás közben, amikor a császár énekel. Ez olyan bűn, amit, Neró nem tudott megbocsátani, majdnem a felség sértéssel határos, és az udvaroncok szemében súlyosabban esett a latba mintha elvesztett volna valami ütökzetest.

— Parasztnak nem való színház, — monctá Neró, mikor besúgták neki. Tyúkokkal fekszik és délbén már álmos, mint a macska.

Felelős szerkesztő és kiadó:

KECSKEMÉTI VILMOS

Springer nyomda Bethlen Gábor u. 33.